

**PLAN BEZPIECZEŃSTWA
I OCHRONY ZDROWIA (BIOZ)**

Data opracowania: 2022/10/26

**PLAN BEZPIECZEŃSTWA
I OCHRONY ZDROWIA**

Nazwa budowy:			
Adres:			
Zamawiający:			
Adres zamawiającego:			
Kierownik Budowy:	Imię i Nazwisko	Data	Podpis
Projektant	Imię i Nazwisko	Data	Podpis
Osoba sporządzająca Plan BIOZ	Imię i Nazwisko	Data	Podpis
UZGODNIENIA			
Stanowisko	Imię i Nazwisko	Data	Podpis

Plan BIOZ:

.....

Nr kontraktu:

Specjalista ds. BHP			
Specjalista ds. OŚ			

Spis treści

WSTĘP	4
WZÓR KARTY ZMIAN PLANU BIOZ	5
DEFINICJE	6
1 Informacja o realizowanej inwestycji	6
1.1 Zakres robót dla całego zamierzenia budowlanego	6
1.2 Kolejność realizacji poszczególnych elementów inwestycji	6
1.3 Wykaz istniejących obiektów podlegających adaptacji lub rozbiorce	8
1.4 Wskazanie elementów zagospodarowania działki lub terenu, które mogą stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia ludzi	8
2 Zagrożenia dla zdrowia i życia występujące w procesie budowlanym oraz związana z nimi profilaktyka	9
2.1 Prace i roboty szczególnie niebezpieczne	22
2.1.1 Wykaz robót i prac szczególnie niebezpiecznych	22
2.1.2 Organizacja robót i prac szczególnie niebezpiecznych	22
2.1.3 Zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi	23
2.1.4 Zasady prowadzenia instruktażu pracowników przed dopuszczeniem do prac lub robót szczególnie niebezpiecznych	24
3 Środki techniczne i organizacyjne zapobiegające niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia lub w ich sąsiedztwie	24
3.1 Wytyczne dotyczące prac na wysokości	25
3.2 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych spadającymi przedmiotami	25
3.3 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych poruszającymi się maszynami/pojazdami	26
3.4 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych porażeniem prądem elektrycznym	27
3.5 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych substancjami i materiałami wybuchowymi	27
4 Przygotowanie pracowników i osób wykonujących pracę lub przebywających na placu budowy	28
4.1 Szkolenie informacyjne	28
4.2 Wyposażenie osobiste - ochronne	29
4.3 Badania lekarskie	30
4.4 Dodatkowe kwalifikacje	30
4.5 Warunki dopuszczenia pracownika do wykonywania pracy na placu budowy	31
4.6 Osoby wizytujące plac budowy – goście, urzędnicy organów nadzoru nad warunkami pracy itp.	31
5 Sprzęt budowlany (maszyny i urządzenia techniczne stosowane na budowie)	31
6 Organizacja placu budowy – zbiorowe bezpieczeństwo pracy	32

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

6.1 Informacja o wydzieleniu i oznakowaniu miejsca prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia	32
6.2 Wskazanie miejsca przechowywania dokumentacji budowy oraz dokumentów niezbędnych do prawidłowej eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych	35
6.3 Instalacje i urządzenia elektryczne	35
6.3.1 Zasady korzystania z tymczasowej instalacji elektrycznej	35
6.3.2 Kontrole urządzeń i instalacji elektrycznych	36
6.4 Transport i poruszanie się po placu budowy	36
6.4.1 Organizacja ruchu pieszego i kołowego na placu budowy	36
6.4.2 Zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia transportu przy pomocy maszyn i urządzeń specjalistycznych (żuraw budowlany, dźwigi kołowe itp.)	37
6.4.3 Zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia transportu ręcznego	38
6.5 Zaplecze higieniczno-sanitarne	38
6.5.1 Szatnie, jadalnie, ustępy, pomieszczenia do ogrzewania się pracowników w okresie zimy oraz pomieszczenia do suszenia odzieży	38
6.5.2 Miejsca do palenia tytoniu	38
6.6 Porządek i ład w miejscu pracy	38
7 Planowanie działań na okoliczność wypadku, awarii lub zdarzenia potencjalnie wypadkowego	39
7.1 System Pierwszej Pomocy	39
7.2 Postępowanie na okoliczność wypadku przy pracy i zdarzenia potencjalnie wypadkowego	40
7.3 Bezpieczeństwo pożarowe	40
7.4 Postępowanie na okoliczność awarii lub katastrofy stanowiących zagrożenia dla wielu osób	41
8 Ochrona środowiska naturalnego	42
8.1 Gospodarka odpadami	42
8.2 Ochrona przyrody	42
8.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego	43
9 Koordynacja w zakresie BHP	43
9.1 Koordynator BHP i OŚ na budowie – uprawnienia i obowiązki	43
9.2 Spotkanie wprowadzające	44
9.3 Spotkanie koordynacyjne	45
9.4 Kontrola w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy	45
9.4.1 Kontrola BHP na stanowiskach pracy	45
9.4.2 Kontrola stanu technicznego urządzeń, osprzętu i wyposażenia	46
9.4.3 Alkohol, środki odurzające, substancje psychotropowe i inne	46

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

10 Wykaz załączników – dokumenty związane z Planem BIOZ

47

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

WSTĘP

Plan Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia zawiera podstawowe procedury, zasady i sposób postępowania obowiązujące na budowie. Wszyscy uczestnicy procesu budowlanego bez względu na rodzaj wykonywanych prac czy podstawę zatrudnienia zobowiązani są stosować się do zaleceń zawartych w niniejszym dokumencie. Obowiązek stosowania się do wymagań dotyczy również gości oraz osób wizytujących teren budowy.

Celem Kierownictwa Budowy jest wykonanie zadania inwestycyjnego przy jednoczesnym zachowaniu bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.

Cel ten zostanie osiągnięty, gdy wszyscy uczestnicy procesu budowlanego będą przestrzegali procedur i instrukcji określonych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a także będą przestrzegali zasad i przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych.

Podstawą współpracy i wzajemnych relacji między uczestnikami procesu budowlanego jest poszanowanie dla zdrowia i życia własnego i innych. Kierownictwo Budowy deklaruje całkowity brak tolerancji wobec działań których skutkiem może być zagrożenie dla zdrowia i życia własnego lub innych.

Plan Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia opracowano na podstawie:

Art. 21a, ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz.U. 2006 nr 156 poz. 1118 ze zmianami),

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz.U. 2003 nr 120 poz. 1126).

WZÓR KARTY ZMIAN PLANU BIOZ*W uzasadnionych przypadkach Kierownik Budowy dokonuje zmian w Planie BIOZ.*

WZÓR KARTY ZMIAN PLANU BIOZ		
Data zmiany	Nr aneksu wprowadzającego zmianę	Data obowiązywania zmiany
Treść zmiany		
Uzasadnienie zmiany		
Podpis Kierownika Budowy		

DEFINICJE

Wykonawca – podmiot realizujący zamówienie, na podstawie umowy zawartej z Zamawiającym, którego przedmiotem są roboty budowlane.

Wykonawcą zadania pod nazwą: .....(wpisać nazwę zadania inwestycyjnego)..... jest .....(wpisać nazwę Wykonawcy).....

Podwykonawca – podmiot (osoba fizyczna / osoba prawna / jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej), która zawarła Umowę lub działa na podstawie zamówienia z Wykonawcą.

Organizator prac – firma wykonująca daną pracę. Organizatorem prac może być Wykonawca lub firma Podwykonawcza, pracodawca w myśl art. 3 Kodeksu Pracy. W zakres obowiązków organizatora prac zalicza się:

- zapewnienie środków organizacyjnych i technologicznych umożliwiających realizację zadania w sposób minimalizujący zagrożenia z nim związane, zgodnie z przepisami i zasadami BHP,
- dopuszczenie do wykonywania pracy pracowników, którzy posiadają odpowiednią wiedzę, umiejętności, kwalifikacje oraz uprawnienia,
- dopuszczenie do pracy pracowników, którzy posiadają aktualne orzeczenie lekarskie bez przeciwwskazań do wykonywania określonych prac,
- zapewnić wyposażenie pracowników w odzież roboczą, środki ochrony zbiorowej i indywidualnej.

Nadzór bezpośredni – osoba sprawująca bezpośredni nadzór nad wykonaniem prac, wskazana do tego celu przez pracodawcę jako reprezentant na podstawie art. 3¹ §1 Kodeksu Pracy. W zakres obowiązków osoby sprawującej bezpośredni nadzór zalicza się:

- kierowanie pracami,
- instruowanie podległych pracowników o zagrożeniach związanych z wykonywaną pracą oraz przyjętych sposobach ich minimalizowania,
- nadzór nad wyposażeniem i właściwym stosowaniem środków ochrony zbiorowej i indywidualnej,
- natychmiastowe reagowanie na sytuacje awaryjne i niezwłoczne podjęcie działań minimalizujących zagrożenia,
- realizowanie obowiązków wynikających z art. 212 Kodeksu Pracy.

Pracownik – osoba zatrudniona przez organizatora prac na podstawie umowy o pracę lub innej umowy cywilno-prawnej do określonych przez niego zadań.

1 Informacja o realizowanej inwestycji

1.1 Zakres robót dla całego zamierzenia budowlanego

Należy dokonać zwięzłego opisu zadania inwestycyjnego z podaniem podstawowych informacji dotyczących zakresu robót budowlanych oraz kolejności ich wykonania. Informacje należy opracować w taki sposób by ujmowała elementy istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa pracy.

1.2 Kolejność realizacji poszczególnych elementów inwestycji

Opisowi podlegają kolejne elementy lub etapy procesu budowlanego. Na tym etapie planowania bezpiecznego wykonania robót identyfikuje się sytuacje krytyczne. Są to takie sytuacje, w których jednoczesne prowadzenie prac, w tym samym czasie oraz w bezpośrednim sąsiedztwie powoduje powstanie dodatkowych zagrożeń. Takie okoliczności wymagają szczególnej uwagi od osób odpowiedzialnych za koordynację prac. Należy również zwrócić uwagę na wszystkie fazy prowadzenia budowy, tzn. od geodezyjnego wytyczenia obiektu i organizacji zaplecza budowy, aż po jej zakończenie czyli prace porządkowe i likwidację zaplecza budowy. Poniżej zamieszczony został przykładowy wykaz kolejności prowadzenia robót.

Roboty Przygotowawcze:

- geodezyjne wytyczenie obiektu
- saperskie oczyszczenie terenu

- wycinka drzew i krzewów
- rozbiórki i wyburzenia,
- organizacja zaplecza biurowego, socjalnego, magazynowego, produkcyjnego
- montaż żurawi i ogrodzenia placu budowy
- przygotowanie dróg dojazdowych oraz wjazdów/wyjazdów
- wdrożenie tymczasowej organizacji ruchu
- usunięcie/przebudowa wodociągowych, melioracyjnych, telekomunikacyjnych, gazowych, energetycznych oraz kanalizacji deszczowych i sanitarnych
- zdjęcie warstwy ziemi urodzajnej (humusu)

Roboty Liniowe-Drogowe/Kolejowe/Torowe:

- wykopy,
- wzmocnienie podłoża: palownie, jet grouting, wiertnicze,
- nasypy,
- konstrukcja drogi,
- bitumiczne

Roboty Liniowe-Mostowe:

- roboty ziemne – wykopy i wzmocnienie gruntu,
- fundamenty (podbeton, zbrojenie, szalowanie, betonowanie, rozszalowanie),
- przyczółki/filary (podbeton, zbrojenie, szalowanie, betonowanie, rozszalowanie),
- konstrukcja nośna obiektów żelbetowych (szalowanie, zbrojenie, betonowanie, rozszalowanie),
- konstrukcja nośna obiektów stalowych (montaż konstrukcji, szalowanie, zbrojenie, betonowanie płyty współpracującej),
- konstrukcje oporowe,
- zasypki, płyty przejściowe z izolacją,
- izolacyjne, impregnacyjne

Roboty Liniowe-Branżowe

- budowa instalacji elektrycznej
- budowa kanalizacji deszczowej
- budowa kanalizacji sanitarnej
- budowa instalacji - c.o., gaz,

Roboty Liniowe-Montażowe

- urządzenia BRD,
- ekrany akustyczne,
- konstrukcje stalowe, dylatacje, łożyska, odwodnienie
- wyposażenie, oświetlenie
- oznakowanie pionowe

Roboty Liniowe-Wykończeniowe

- Roboty brukarskie
- Umocnienie stożków
- Nasadzenia zieleni i humusowanie
- Oznakowanie poziome
- Mała architektura
- Prace porządkowe
- Likwidacja zaplecza budowy

Roboty Kubaturowe-Konstrukcyjne

- roboty ziemne, roboty fundamentowe, roboty zbrojarskie
- roboty ciesielskie
- roboty betoniarskie
- roboty murowe

Roboty Kubaturowe-Branżowe

- usunięcie kolizji instalacji,
- przebudowy instalacji,
- budowa instalacji zewnętrzne i wewnętrzne: c.o., gaz, woda, energia, oświetlenie, p.poż, BMS

Roboty Kubaturowe-Montażowe

- konstrukcje stalowe,
- świetliki, ślusarka, okna, drzwi, balustrady docelowe,
- montaż poszycia dachowego, attyk, obróbki blacharskie, elewacje,
- montaż urządzeń dźwigowych,
- montaż wyposażenia obiektu itp.

Roboty Kubaturowe-Wykończeniowe Wewnętrzne

- izolacyjne,
- tynkarskie, posadzkarskie,
- sufity podwieszane i ścianki GK malowanie, oznakowanie obiektu,
- prace porządkowe

Roboty Kubaturowe - Wykończeniowe Zewnętrzne

- roboty brukarskie,
- oznakowanie poziome
- zieleni, mała architektura,
- prace porządkowe

ROBOTY WSPOMAGAJĄCE (Prowadzone Przez Cały Okres Trwania Budowy)

- obsługa laboratoryjna,
- obsługa geodezyjna,
- wywóz nieczystości,
- produkcja MMA, betonu,
- kopalnie, prefabrykacja,
- nadzór przyrodniczy, czynna ochrona przyrody

1.3 Wykaz istniejących obiektów podlegających adaptacji lub rozbiórce

Opisowi podlega stan faktyczny istniejący na placu budowy przed jego zagospodarowaniem. Pamiętać należy, że obiekty istniejące mogą stwarzać szczególnego rodzaju zagrożenia wynikające z ich konstrukcji, przeznaczenia czy materiałów, z których zostały zbudowane. Roboty związane z obiektami zastanymi wymagają takiego samego planowania bezpiecznej pracy jak sam proces budowlany.

Należy, w miarę szczegółowo, podać wykaz tychże obiektów oraz ich parametry, tzn. jeżeli jest to budynek to należy wskazać jego usytuowanie względem punktu odniesienia np. kilometraż, oś oraz wskazać jego kubaturę; jeżeli jest to sieć elektroenergetyczna to należy podać jej typ (nn, SN, WN) oraz relację, przęsło itd. Jeżeli jest to gazociąg to należy podać typ (średniego ciśnienia i niskiego ciśnienia), relację itp.

Z uwagi na to, że opisywany wyżej punkt jest wymieniony jako obowiązkowy element Planu BIOZ w przypadku, gdy na działce nie istnieją wymienione obiekty, należy dokonać stosownej adnotacji :

Na placu budowy nie występują obiekty podlegające adaptacji lub rozbiórce.

1.4 Wskazanie elementów zagospodarowania działki lub terenu, które mogą stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia ludzi

Na podstawie wizji lokalnej, analizy dokumentacji oraz informacji od projektanta należy zidentyfikować wszelkie elementy zagospodarowania terenu budowy, które mogą stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia ludzi.

Należy w miarę szczegółowo podać wykaz tychże elementów oraz ich parametry tzn. jeżeli jest to budynek to należy wskazać jego usytuowanie względem punktu odniesienia np. kilometraż, oś oraz wskazać jego kubaturę, jeżeli jest to sieć elektroenergetyczna to należy podać jej typ. (nn,SN,WN) oraz relację, przęsło itp. Jeżeli jest to gazociąg to należy podać typ. (wysokiego ciśnienia, średniego ciśnienia i niskiego ciśnienia), relację itp.,

Do elementów zagospodarowania terenu mogą należeć także istniejąca sieć drogowa, kolejowa, cieki wodne.

Wskazując zagrożenie, jednocześnie należy pamiętać by w dalszej części BIOZ przedstawić sposób postępowania celem zabezpieczenia pracowników przed ewentualnym wypadkiem.

2   Zagrożenia dla zdrowia i życia występujące w procesie budowlanym oraz związana z nimi profilaktyka

Wykonawca przekazuje informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia (Ocena Ryzyka dla Zadania).

Wszyscy Podwykonawcy zobowiązani są zapoznać się z poniższą informacją i uwzględnić ją podczas przygotowania realizacji powierzonych zadań, w tym przygotowania IBWR oraz szkolenia pracowników i osób wykonujących pracę na placu budowy.

W niniejszym punkcie wskazuje się przewidywane zagrożenia wraz z wytycznymi jak należy je zabezpieczyć. Jest to jedna z bardzo istotnych informacji dla dalszego planowania kosztów zabezpieczeń zbiorowych i indywidualnych oraz przygotowania Instrukcji Bezpiecznego Wykonania Robót. Jest to element Oceny Ryzyka dla Zadania. Uzupełnia to ocenę ryzyka zawodowego dla poszczególnych stanowisk pracy o element zmienny jakim jest środowisko budowy. Informacje opisane w tym punkcie przekazuje się Podwykonawcom i ich pracownikom podczas szkolenia informacyjnego.

Bardzo ważne jest wcześniejsze zaplanowanie zabezpieczeń zbiorowych. Rozważenie tego tematu na etapie planowania pozwala na wybranie sposobu dogodnego z uwagi na przyjętą technologię oraz optymalny koszt. Pamiętać należy, że wiele zabezpieczeń wymaga czynności przygotowawczych na wcześniejszych etapach realizacji np. zastosowanie elementów kotwiczących traconych do mocowania barier bezpieczeństwa na krawędziach, które należy przygotować na etapie produkcji stropów itp.

Uwaga!

Informacje zawarte w poniższej tabeli są obowiązkowym elementem Planu BIOZ. Stanowią one propozycję (otwarty katalog zagrożeń) dla osoby sporządzającej Plan BIOZ do skorzystania w celu identyfikacji ryzyk na placu budowy i dobrania właściwej profilaktyki. Przy korzystaniu z poniższego narzędzia pamiętać należy, że każda budowa jest inna i ryzyka występujące na niej mogą nie do końca pokrywać się z przedstawioną propozycją. W jednym przypadku katalog należy zawęzić w innym natomiast rozszerzyć o elementy, które mogły nie zostać ujęte w poniższym katalogu. Dopuszcza się inną formę zredagowania informacji, jednak pamiętać należy by wszystkie te dane zostały przedstawione w sposób czytelny i przejrzysty.

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	---------------

Tabela 1. Zagrożenia dla zdrowia i życia występujące na budowie oraz profilaktyka z nimi związana

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
1)	Poruszające się maszyny/pojazdy	<p>Miejsce wystąpienia:</p> <p>Czas wystąpienia:</p>	WYSOKA	<p>ORGANIZACYJNE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Ustanowienie i wdrożenie tymczasowej organizacji ruchu, ⇒ Zapewnienie i wyznaczenie uprawnionej obsługi operatorskiej dla obsługiwanych maszyn/pojazdów, ⇒ Zapewnienie i wyznaczenie obsługi maszyn/pojazdów zgodnie z DTR, ⇒ Zapewnienie i wyznaczenie głównych ciągów pieszych o szerokości min. 0,75 [m], ⇒ Zapewnienie i wyznaczenie głównych ciągów komunikacyjnych dla ruchu kołowego o szerokości min 3,0 [m] dla drogi jednokierunkowej oraz 6,0 [m] dla drogi dwukierunkowej, ⇒ Ustanowienie ograniczenia prędkości ..... [km/h] dla pojazdów poruszających się po budowie, ⇒ Przestrzeganie zasad ruchu drogowego (kodeks ruchu drogowego) dla poruszających się maszyn/pojazdów, ⇒ Zapewnienie kierowania ruchem przez osoby posiadające stosowne uprawnienia w przypadku konieczności włączenia się transportów ponadnormatywnych i ciągłych dostaw materiałów bezpośrednio na drogę publiczną lub w przypadku konieczności długotrwałego zajęcia pasa ruchu przez pojazdy budowy, ⇒ Zapewnienie posadowienia maszyn na stabilnym, nośnym podłożu, w odległości min. 0,6 [m] od klina naturalnego odłamu gruntu, ⇒ Zapewnienie wyznaczenia i wykonania oznakowania strefy pracy żurawia gąsienicowego barierami stałymi i tablicami ostrzegawczymi, ⇒ Zapewnienie i wyznaczenie wjazdów i wyjazdów z budowy, ⇒ Zapewnienie i wyznaczenie stref niebezpiecznych w miejscach prowadzenia robót sprzętem zmechanizowanym. <p>ZBIOROWE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Oznakowanie wyznaczonych: ✓ Głównych ciągów pieszych oraz głównych ciągów dla ruchu kołowego, ✓ Tymczasowej organizacji ruchu, wjazdów/wyjazdów z budowy, ✓ Stref niebezpiecznych w miejscach prowadzenia robót sprzętem zmechanizowanym. ⇒ Zabezpieczenie balustradami wyjść z pomieszczeń prowadzących na drogi technologiczne. <p>INDYWIDUALNE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stosowanie hełmu ochronnego zgodnego z EN 397, ⇒ Stosowanie odzieży roboczej lub/i kamizelek ostrzegawczych o intensywnej widzialności zgodnej z EN 471 (obowiązuje również kierowców), ⇒ Stosowanie obuwia z twardym noskiem zgodnego z EN 345-1, min. klasy S3. <p>TECHNICZNE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Utrzymywanie w należyłym stanie technicznym ciągów pieszych, ⇒ Utrzymywanie w należyłym stanie technicznym dróg technologicznych dla ruchu kołowego, ⇒ Utrzymywanie w czystości i należyłym stanie technicznym oznakowania: ✓ Głównych ciągów pieszych oraz głównych ciągów dla ruchu kołowego, ✓ Tymczasowej organizacji ruchu, wjazdów/wyjazdów z budowy, ✓ Stref niebezpiecznych w miejscach prowadzenia robót sprzętem zmechanizowanym. ⇒ Stosowanie w maszynach sprawnych świateł ostrzegawczych barwy żółtej oraz dźwiękowych sygnalizatorów cofania, ⇒ Stosowanie sprzętu sprawnego technicznie, ⇒ Utrzymywanie w czystości i w dobrym stanie technicznym pojazdu i elementów jego wyposażenia służącym wsiadaniu i wysiadaniu oraz wchodzeniu i schodzeniu z przestrzeni ładunkowej (drabinek i stopni).

Plan BIOZ:

.....

Nr kontraktu:

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
2)	Położenie stanowiska pracy na poziomie różnym od poziomu otoczenia - praca na wysokości:	Miejsce wystąpienia:	WYSOKA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Zapewnienie niezbędnej ilości środków do zabezpieczenia niebezpiecznych krawędzi, ⇒ Zakaz stosowania drabin drewnianych i przystawnych do wykonywania stałej pracy, ⇒ Zapewnienie i wyznaczenie do projektowania, montażu i odbioru rusztowań osób uprawnionych, ⇒ Zapewnienie i wdrożenie dokonywania okresowych przeglądów rusztowań. ZBIOROWE: ⇒ Stosowanie kompletnych pomostów systemowych, ⇒ Stosowanie balustrad systemowych zabezpieczających niebezpieczne krawędzie zgodny z normą EN 13374, ⇒ Stosowanie przykrycia otworów technologicznych materiałem zdolnym przenieść przewidywane obciążenie lub zabezpieczenie za pomocą balustrad systemowych, ⇒ Podwójne zabezpieczenie szachtów windowych i instalacyjnych (pionowe krawędziowe zabezpieczenie za pomocą balustrad systemowych i poziome np. podesty lub siatki bezpieczeństwa), ⇒ Zabezpieczenie siatkami bezpieczeństwa zgodnymi z normą EN 1263-1, konstrukcji stalowych podczas ich montażu ⇒ Stosowanie rusztowań systemowych lub rusztowań projektowanych indywidualnie, ⇒ Oznakowanie zabezpieczonych/przykrytych otworów technologicznych. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie szelek bezpieczeństwa zgodnych z normą EN 361, ⇒ Stosowanie poziomej liny kotwiczącej lub tymczasowych punktów kotwiczących zgodnych z EN 795, ⇒ Stosowanie linki bezpieczeństwa z urządzeniem samozaciskowym do pracy w ograniczeniu zgodnym z EN 353, ⇒ Stosowanie urządzeń samohamownych zgodnych z EN 360. TECHNICZNE ⇒ Utrzymywanie w czystości i należyтым stanie technicznych oznakowania przykrytych otworów technologicznych, ⇒ Utrzymywanie w należyтым stanie środków ochrony indywidualnej, ⇒ Montaż balustrad, rusztowań i pomostów zgodnie z DTR lub projektem indywidualnym, ⇒ Utrzymywanie w należyтым stanie technicznym rusztowań (okresowe przeglądy).
3)	Spadające przedmioty	Miejsce wystąpienia:	WYSOKA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Zapewnienie wyznaczenia i wygrodzenia stref niebezpiecznych, ⇒ Utrzymywanie porządku na stanowiskach pracy zlokalizowanych na wysokości, ⇒ Zapewnienie wyznaczenia i wygrodzenie strefy magazynowania materiałów, ⇒ Zapewnienie magazynowania materiałów z zachowaniem następujących zasad: ✓ układanie materiałów drobnicowych w stosy o wysokości ≤ 2,0 [m], dostosowane do rodzaju i wytrzymałości tych materiałów, ✓ układanie stosów materiałów workowanych w warstwach krzyżowo do wysokości nieprzekraczającej 10 warstw, ✓ zachowanie odległości stosów ≥ 0,75 [m] - od ogrodzenia lub zabudowań, ✓ zachowanie odległości stosów ≥ 5,00 [m] - od stałego stanowiska pracy. ⇒ Zapewnienie prowadzenia prac zgodnie z projektem zabezpieczenia wykopów o głębokości > 4,0 [m], ⇒ Zapewnienie bezpiecznego nachylenia ścian wykopu odpowiedniego do kategorii gruntu,

Plan BIOZ:

.....

Nr kontraktu:

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
		Czas wystąpienia:		<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Zabezpieczenie siatkami o gęstym splocie balustrad systemowych zabezpieczających krawędzie wykopów zlokalizowanych bezpośrednio przy drogach ruchu kołowego, ⇒ Składowanie urobku poza strefą klina naturalnego odłamu gruntu, ⇒ Posadowienie koparki w odległości min. 0,6 [m] od klina naturalnego odłamu gruntu, ⇒ Zapewnienie uprawnionych pracowników w zakresie pracy na stanowisku hakowego i sygnalisty, ⇒ Zapewnienie uprawnionej obsługi operatorskiej do obsługi żurawi, ⇒ Zapewnienie wyznaczenia i wykonania oznakowania strefy pracy żurawi kołowych taśmami ostrzegawczymi, tekstylnymi i tablicami ostrzegawczymi, ⇒ Zapewnienie wyznaczenia i wygradzenia strefy pracy żurawi kołowych taśmami ostrzegawczymi tekstylnymi, i oznakowania tablicami ostrzegawczymi. ⇒ Zapewnienie opracowania i wdrożenia: ✓ instrukcji pracy dźwigów w warunkach kolizyjnych, ✓ instrukcji – „planu podnoszenia” dla transportowanych elementów > 10,0 [Mg], ⇒ Zapewnienie komunikacji radiowej pomiędzy sygnalistami i obsługą operatorską przy pracy w warunkach kolizyjnych i w sytuacjach wymagających opracowania „planu podnoszenia”, ⇒ Zapewnienie osoby do stałej obserwacji pracy żurawi w warunkach kolizyjnych tzw. „koordynatora żurawi” uprawnionej do zatrzymania pracy poszczególnych żurawi lub wszystkich jednocześnie, ⇒ Stosowanie sygnalizacji/komunikacji ręcznej dopuszczalne jest jedynie podczas prac przy użyciu żurawii samojezdnych bądź HDS w sytuacji dobrej widoczności i braku obowiązku sporządzania planu podnoszenia oraz w sytuacjach awaryjnych, ⇒ Zapewnienie zawiesi transportowych: ✓ linowych zgodnych z EN 13414, ✓ łańcuchowych zgodnych z EN 818, ✓ pasowych zgodnych z EN 1492, ⇒ Zapewnienie oświetlenia podczas pracy o zmroku i w porze nocnej. ZBIOROWE: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stosowanie kompletnych balustrad systemowych zabezpieczających niebezpieczne krawędzie zgodnych z normą EN 13374, ⇒ Stosowanie siatek ochronnych na rusztowaniach, ⇒ Stosowanie obudów/szalunków systemowych przy wykopach wąskoprzestrzennych wystających min. 0,3 [m] ponad krawędź wykopu, ⇒ Stosowanie bezpiecznych wejść/wyjść z wykopu zlokalizowanych w odległości co 20,00 [m], ⇒ Zastosowanie wygradzenia wykopów zlokalizowanego w odległości min 1,00 [m] od krawędzi wykopu z użyciem balustrad (deska poręczowa, pośrednia i krawędziowa). INDYWIDUALNE: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stosowanie hełmu ochronnego zgodnego z EN 397, ⇒ Stosowanie odzieży roboczej lub/i kamizelek ostrzegawczych o intensywnej widzialności zgodnej z EN 471, ⇒ Stosowanie obuwia z twardym noskiem zgodnego z EN 345-1, klasy S3. TECHNICZNE: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Utrzymanie oświetlenia wykopów o zmroku i w porze nocnej, ⇒ Stosowanie żurawi posiadających decyzję UDT o dopuszczeniu do użytkowania, ⇒ Utrzymanie w dobrym stanie technicznym zawiesi transportowych (przeglądy okresowe), ⇒ Utrzymanie w dobrym stanie technicznym żurawi (przeglądy i konserwacje okresowe), ⇒ Stosowanie linek kierunkowych przy transporcie materiałów ⇒ Zapewnienie skutecznego odwodnienia wykopu.

Plan BIOZ:

.....

Nr kontraktu:

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
4)	Ruchome części maszyn	Miejsce wystąpienia:	<u>WYSOKA</u>	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Obligatoryjne uprawnienia operatorskie dla obsługiwanych maszyn, ⇒ Obsługiwanie maszyn zgodnie z DTR i stanowiskowymi instrukcjami pracy, ⇒ Wyznaczenie osób uprawnionych do obsługi pilarki stołowej, którzy są zapoznani z DTR urządzenia, ⇒ Wyposażenie stanowiska pilarki stołowej w apteczkę i gaśnicę, ⇒ Wyznaczenie i wygrodzenie stref niebezpiecznych za pomocą barier stałych wokół maszyn. INDYWIDUALNE: ⇒ Zakaz stosowania rękawic przy obsłudze pilarek stołowych, ⇒ Stosowanie Środków Ochrony Indywidualnej dla pilarzy: <ul style="list-style-type: none"> • hełm ochronny zgodny z EN 397, • nauszники ochronne zgodne z EN 352, • przyłbica ochronną twarzy (siatkową) zgodna z EN 1731, • rękawice ochronne zgodne z EN 338, • ubranie ochronne dla pilarzy przeciwprzecięciowe zgodne z EN 381-2, EN 381-5, EN 471, • obuwie ochronne z wkładką przeciwprzecięciową zgodne z EN 345-2. ZBIOROWE: ⇒ Stosowanie fabrycznych osłon na ruchomych i wirujących częściach maszyn. TECHNICZNE ⇒ Stosowanie sprawnych maszyn, ⇒ Stosowanie popychaczy przy obsłudze pilarek stołowych.
		Czas wystąpienia:		
5)	Śliskie i nierówne nawierzchnie	Miejsce wystąpienia:	<u>ŚREDNIA</u>	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Wyznaczenie i wygrodzenie ciągów komunikacyjnych, ⇒ Utrzymywanie w dobrym stanie ciągów komunikacyjnych stosownie do panujących warunków atmosferycznych, ⇒ Oznakowanie zabezpieczonych otworów technologicznych. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie obuwia ochronnego z wysoką cholewką zgodnego z EN 345-1, klasy S3, ⇒ Stosowanie hełmu ochronnego zgodnego z EN 397. ZBIOROWE: ⇒ Stosowanie balustrad systemowych zabezpieczających niebezpieczne krawędzie dużych otworów technologicznych zgodnych z normą EN 13374, ⇒ Stosowanie przykrycia otworów technologicznych materiałem zdolnym przenieść przewidywany ciężar oraz/lub zabezpieczenie za pomocą balustrad systemowych. TECHNICZNE ⇒ Utrzymywanie w należytym stanie ciągów komunikacyjnych w stanie wolnym od przeszkód, ⇒ Montaż balustrad zgodnie z DTR, ⇒ Dokonywanie okresowych przeglądów technicznych balustrad, ⇒ Oświetlenie terenu budowy o zmroku, w porze nocnej oraz w trudno dostępnych miejscach (np. prace w piwnicach), ⇒ Utrzymywanie w czystości i należytym stanie technicznym oznakowania przykrytych otworów technologicznych.
		Czas wystąpienia:		

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	---------------

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
6)	Ostre, szorstkie krawędzie	<div>Miejsce wystąpienie:</div> <div>Czas wystąpienia:</div>	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Oznakowanie wystających, ostrych krawędzi, ⇒ Obsługiwanie urządzeń zgodnie z DTR. INDYWIDUALNE: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stosowanie obuwia z twardym noskiem zgodnego z EN 345-1, klasy S3, ⇒ Stosowanie hełmu ochronnego zgodnego z EN 397, ⇒ Stosowanie rękawic ochronnych przed zagrożeniami mechanicznymi zgodnych z normą EN 388, ⇒ Stosowanie gogli/okularów/przyłbic ochronnych zgodnych z normą EN 166 o poziomie ochrony min. „1F”. TECHNICZNE <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stosowanie sprawnych urządzeń i narzędzi, ⇒ Stosowanie osłon na urządzeniach i narzędziach, ⇒ Wykonywanie okresowych przeglądów urządzeń, narzędzi, ⇒ Stosowanie korków osłonowych na wystające ostre elementy.
7)	Porażenie prądem elektrycznym	<div>Miejsce wystąpienie:</div> <div>Czas wystąpienia:</div>	WYSOKA	ORGANIZACYJNE: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Obsługiwanie urządzeń zgodnie z DTR, ⇒ Instalacje elektryczne zaprojektowane, wykonane i utrzymywane przez osoby posiadające odpowiednie uprawnienia, ⇒ Przewody zasilające zabezpieczone przed uszkodzeniem mechanicznym, ⇒ Kontrola stanu przewodów, narzędzi i urządzeń elektrycznych przed rozpoczęciem pracy, ⇒ Zachowanie odległości rozdzielnii od odbiorników max. 50 m, ⇒ Zakaz stosowania uszkodzonych elektronarzędzi, ⇒ Rozdzielnie budowlane zamknięte przed dostępem osób nieuprawnionych, ⇒ Uzgodnienie z właścicielem linii elektroenergetycznej IBWR w zbliżeniu czynnej linii (prace na polecenie pisemne), ⇒ Zapewnienie stałego nadzoru przy pracach w pobliżu czynnej sieci elektroenergetycznej w porozumieniu z właścicielem linii (prace na polecenie pisemne), ⇒ Ręczne wykonywanie przekopów kontrolnych w celu dokładnej identyfikacji tras kabli elektrycznych ⇒ Zakaz organizowania stanowisk pracy, składowania materiałów oraz postoju pojazdów pod czynnymi liniami napowietrznymi w wyznaczonej strefie niebezpiecznej. INDYWIDUALNE: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stosowanie odzieży antyelektrostatycznej spełniającej wymagania normy EN 1149-5 przez pracowników wykonujących prace instalacyjne pod napięciem, ⇒ Stosowanie obuwia ochronnego z wysoką cholewką zgodnego z EN 345-1, klasy S3, ⇒ Stosowanie hełmu ochronnego zgodnego z EN 397, ⇒ Stosowanie rękawic ochronnych przed zagrożeniami mechanicznymi zgodnych z normą EN 388. TECHNICZNE <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Stosowanie sprawnych urządzeń i narzędzi zgodnie z DTR, ⇒ Stosowanie sygnalizatorów napięcie, ⇒ Okresowe przeglądy sprawności instalacji elektrycznej, ⇒ Stosowanie bramek ograniczających gabaryty poruszających się pojazdów, ⇒ Stosowanie oznakowania miejsc przecięcia budowy z napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi.

Plan BIOZ:

.....

Nr kontraktu:

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
8)	Zagrożenie pożarowe	Miejsce wystąpienia:	<u>WYSOKA</u>	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Obsługiwanie urządzeń zgodnie z DTR, ⇒ Zapewnienie swobodnego dostępu do sprzętu gaśniczego, ⇒ Zabezpieczenie prac pożarowo niebezpiecznych sprzętem gaśniczym, ⇒ Wyznaczenie i wygrodzenie stref składowania materiałów łatwopalnych, ⇒ Usunięcie lub zabezpieczenie materiałów palnych ze strefy prac pożarowo niebezpiecznych, ⇒ Monitorowanie stężenia gazów palnych lub wybuchowych, ⇒ Bezpośredni nadzór nad pracami pożarowo niebezpiecznymi. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie obuwia ochronnego z wysoką cholewką zgodnego z EN 345-1, klasy S3, ⇒ Stosowanie hełmu ochronnego zgodnego z EN 397, ⇒ Stosowanie rękawic ochronnych przed zagrożeniami mechanicznymi zgodnych z normą EN 388, ⇒ Stosowanie gogli/okularów/przyłbic ochronnych zgodnych z normą EN 166 o poziomie ochrony min. „1F”, ⇒ Stosowanie trudnopalnej odzieży ochronnej przy pracach spawalniczych zgodnej z normą ISO-EN 11612. TECHNICZNE ⇒ Zapewnienie sprawnego podręcznego sprzętu gaśniczego, ⇒ Stosowanie urządzeń sprawnych technicznie, ⇒ Okresowe przeglądy sprzętu gaśniczego.
		Czas wystąpienia:		
9)	Substancje i materiały wybuchowe	Miejsce wystąpienia:	<u>WYSOKA</u>	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Saperskie oczyszczenie terenu, ⇒ Prowadzenie prac ziemnych pod nadzorem saperskim, ⇒ Oznakowanie terenu odkrytych niewypałów, ⇒ Wstrzymanie prac do czasu neutralizacji przez służby saperskie, ⇒ Zachowanie szczególnej ostrożności podczas prowadzenia robót ziemnych, ⇒ Bezpieczne składowanie i eksploatacja butli z gazami technicznymi – zgodnie z instrukcjami, ⇒ Palenie tytoniu w miejscu wyznaczonym, ⇒ Oznakowanie stref zagrożonych wybuchem, ⇒ Zapewnienie koordynacji z innymi robotami, ⇒ Oznakowanie terenu prowadzonych prac na ogrodzeniu, ⇒ Ogrodzenie terenu prowadzenia prac,

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
		Czas wystąpienia:		⇒ Monitorowanie stężenia gazów palnych lub wybuchowych, ⇒ Zapewnienie ochrony w taki sposób, aby istniała ścisła kontrola osób i pojazdów wchodzących i wychodzących, ⇒ Zabezpieczenie strefy niebezpiecznej w czasie strzelania przed dostępem osób trzecich, w szczególności przez posterunki, patrole lub blokady, ⇒ Zabezpieczenie stref destrukcyjnego oddziaływania przed przedostaniem się do nich osób postronnych, ⇒ Stosowanie sygnałów ostrzegawczych, określonych w przepisach prawa górniczego i geologicznego, ⇒ Oznakowanie pracowników strzałowych przenoszących środki strzałowe, opaską ostrzegawczą koloru żółtego prawym ramieniu, ⇒ Przechowywanie na placu budowy środków strzałowych tylko w ilości odpowiadającej dziennemu zapotrzebowaniu. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie odzieży antyelektrostatycznej spełniającej wymagania normy EN 1149-5, ZBIOROWE: ⇒ Wygrodzenie terenu prowadzonych prac strzałowych. TECHNICZNE: ⇒ Zapewnienie łączności radiowej pomiędzy członkami ekipy strzałowej ⇒ Stosowanie urządzeń w wykonaniu eX.
10)	Zagrożenie hałasem	Miejsce wystąpienia:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Obsługiwanie urządzeń zgodnie z DTR, ⇒ Okresowe zmiany przy obsłudze sprzętu. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie ochron słuchu zgodnych z normą PN-EN 352 o skuteczności tłumienia do poziomu 75-80 [dB]. TECHNICZNE: ⇒ Stosowanie sprawnego sprzętu, maszyn i urządzeń.
		Czas wystąpienia:		
11)	Zagrożenie pyłami i odpryskami	Miejsce wystąpienia:	WYSOKA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR w tym z planem pracy usuwania azbestu (jeśli występuje), ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Obsługiwanie urządzeń zgodnie z DTR, ⇒ Okresowe zmiany przy obsłudze sprzętu, ⇒ Stosowanie metod pracy ograniczające narażenie (zraszanie), ⇒ Specjalistyczne szkolenie pracowników pracujących przy usuwaniu azbestu oraz kadry nadzoru nad nimi, ⇒ Wygrodzenie i oznakowanie strefy pracy z azbestem. INDYWIDUALNE:

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
		Czas wystąpienia:		⇒ Stosowanie rękawic ochronnych przed zagrożeniami mechanicznymi zgodnych z normą EN 388, ⇒ Stosowanie gogli/okularów/przyłbic ochronnych zgodnych z normą EN 166 o poziomie ochrony min. „1F”, ⇒ Stosowanie środków ochrony dróg oddechowych zgodnych z EN 133 – masek, półmasek i masek pełnotwarzowych z filtrem klasy min. P3. ZBIOROWE: ⇒ Izolowanie od otoczenia stanowisk z dużym zapyleniem, ⇒ Pakowanie usuniętego azbestu w szczelne pojemniki/worki, ⇒ Odkurzanie terenu, ⇒ Stosowanie siatek ochronnych na rusztowaniach, ⇒ Stosowanie siatek na pojemnikach na odpady lub stosowanie pojemników z pokrywami. TECHNICZNE: ⇒ Stosowanie narzędzi wolnoobrotowych przy cięciu azbestu, ⇒ Zraszanie, nawilżanie, lakierowanie elementów azbestowych mogących nadmiernie pylić.
12)	Zagrożenie wibracją	Miejsce wystąpienia:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Obsługiwanie urządzeń zgodnie z DTR, ⇒ Rotacyjność stanowisk przy obsłudze sprzętu, INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie rękawic chroniących przed drganiami (wibracją) występującymi przy obsłudze maszyn i urządzeń zgodnych z normą EN 10819. TECHNICZNE: ⇒ Stosowanie sprawnego sprzętu, maszyn i urządzeń.
		Czas wystąpienia:		
13)	Gorące powierzchnie	Miejsce wystąpienia:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Obsługiwanie urządzeń zgodnie z DTR. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie odzieży ochronnej dla spawacza zgodnych z normą ISO-EN 11612, ⇒ Stosowanie rękawic ochronnych dla spawacza zgodnych z normą ISO-EN 12477, ⇒ Stosowanie środków ochrony indywidualnej oczu dla spawacza zgodnych z normą EN 175. TECHNICZNE: ⇒ Stosowanie sprawnego sprzętu zgodnie z DTR, ⇒ Wyposażenie stanowiska w podręczny sprzęt gaśniczy
		Czas wystąpienia:		
14)	Substancje chemiczne	Miejsce wystąpienia:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Stosowanie substancji zgodnie z zaleceniami zawartymi w Karcie Charakterystyki Substancji i Preparatu Niebezpiecznego.

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	---------------

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
		Czas wystąpienia:		⇒ Określenie sposobu przechowywania i transportu materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy, ⇒ Oznakowanie ostrzegawcze miejsc składowania; INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie SOI zgodnie z zapisami z Kart Charakterystyki. TECHNICZNE: ⇒ Przechowywanie substancji chemicznych w oryginalnych opakowaniach lub opisywanie opakowań/pojemników nieoryginalnych (czytelna informacja zawierająca informacje tj.: identyfikacja substancji (nazwa) i informacja o zagrożeniach (piktogramy)).
15)	Zmienne warunki atmosferyczne	Miejsce wystąpienie:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Zapewnienie miejsca do schronienia się przed działaniem warunków atmosferycznych, ⇒ Zapewnienie gorących/zimnych napojów w zależności od warunków atmosferycznych, ⇒ Organizacja pracy gwarantująca przerwy regeneracyjne. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie odzieży ochronnej przed zimnem i deszczem. TECHNICZNE: ⇒ Uziemienie i instalacja odgromowa konstrukcji stalowych i rusztowań zewnętrznych. ⇒ Pomiar rezystancji uziemienia.
		Czas wystąpienia:		
16)	Zagrożenia psychofizyczne	Miejsce wystąpienie:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Stosowanie się do norm i przepisów dotyczących wykonywania prac o dużym wysiłku fizycznym, ⇒ Organizacja pracy gwarantująca przerwy regeneracyjne, ⇒ Zapewnienie pracownik posiłków regeneracyjnych. TECHNICZNE ⇒ Stosowanie transportowego sprzętu pomocniczego.
		Czas wystąpienia:		
17)	Zagrożenie utonięciem: ⇒ Proce w pobliżu zbiorników i cieków wodnych	Miejsce wystąpienie:	WYSOKA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie szelek bezpieczeństwa zgodnych z normą EN 361, ⇒ Stosowanie poziomej liny kotwicznej (tymczasowy punkt kotwiczący zgodnie z EN 795, ⇒ Stosowanie linki bezpieczeństwa z urządzeniem samozaciskowym do pracy w ograniczeniu zgodnym z EN 353. ZBIOROWE: ⇒ Stosowanie kompletnych pomostów systemowych do prac zbrojarsko-betonarskich zgodnych ze standardami Wykonawcy,

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
		Czas wystąpienia:		⇒ Stosowanie balustrad systemowych zabezpieczających niebezpieczne krawędzie zgodny z normą EN 13374, ⇒ Zabezpieczenie, trwałe przykrycie otworów technologicznych materiałem zdolnym przenieść ciężar pracownika, ⇒ Stosowanie rusztowań systemowych lub rusztowań projektowanych indywidualnie. TECHNICZNE: ⇒ Wyposażenie miejsc pracy nad zbiornikami i ciekami wodnymi w sprzęt ratunkowy: łódkę, koło ratunkowe, rzutkę z linką.
18)	Wirusy, bakterie, grzyby	Miejsce wystąpienia:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR z naciskiem na ograniczenie czasu kontaktu ze ściekami do minimum, ⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Oznakowanie miejsc szczególnego narażenia na czynniki biologiczne znakami ostrzegawczymi o istniejącym zagrożeniu biologicznym, ⇒ Ścisłe przestrzeganie podstawowych zasad higieny osobistej (mycie rąk przed każdym posiłkiem), ⇒ Pranie odzieży roboczej w wyspecjalizowanej pralni chemicznej, ⇒ Stosowanie odzieży ochronnej jednorazowej, ⇒ Szczepienia ochronne. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie odzieży ochronnej zgodnej z EN 14126 chroniącej przed zagrożeniami biologicznymi, ⇒ Stosowanie obuwia ochronnego kat S5 wg normy PN-EN ISO 20345 ⇒ Stosowanie rękawic ochronnych zgodnych z EN 374-2 chroniących przed zagrożeniami biologicznymi ⇒ Stosowanie okularów, gogli i przyłbic ochronnych zgodnych z EN 166. ⇒ Stosowanie środków ochrony dróg oddechowych zgodnych z EN 133 – masek, półmasek i masek pełnotwarzowych z filtrem klasy min. P3 TECHNICZNE: ⇒ Wyposażenie zaplecza socjalnego w szatnie przepustowe: szatnia brudna-umywalnia-szatnia-czysta, ⇒ Wyposażenie zaplecza w maty dezynfekujące do obuwia, ⇒ Wyposażenie sanitariatów w mydła bakterioobójcze.
		Czas wystąpienia:		
19)	Promieniowanie (np. jonizujące, optyczne)	Miejsce wystąpienia:	ŚREDNIA	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR,

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
		Czas wystąpienia:		⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp, ⇒ Wyznaczenie i oznakowanie stref narażenia na promieniowanie jonizujące, ⇒ Nadzorowanie strefy niebezpiecznej przed dostępem osób nieupoważnionych, ⇒ Posiadanie stosownych kwalifikacji i uprawnień. INDYWIDUALNE: ⇒ Stosowanie okularów, gogli i przyłbic ochronnych, ⇒ Stosowanie środków ochrony dróg oddechowych, ⇒ Wyposażenie w indywidualny miernik do pomiaru stężenia promieniowania jonizującego. TECHNICZNE: ⇒ Zapewnienie transportu i przechowywania materiału radioaktywnego w specjalnych pojemnikach, ⇒ Monitorowanie natężenia promieniowania jonizującego w strefie niebezpiecznej, ⇒ Stosowanie kurtyn/zasłon spawalniczych zabezpieczających osoby postronne przed promieniowaniem optycznym.
20)	Wysokie ciśnienie	Miejsce wystąpienia:	Wysoka	ORGANIZACYJNE: ⇒ Szkolenie informacyjne dla pracowników, ⇒ Opracowanie i zapoznanie pracowników z IBWR,

Plan BIOZ:

.....

Nr kontraktu:

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Miejsce i czas wystąpienia	Skala zagrożenia Wysoka/Średnia/ /Niska	Środki profilaktyczne
		Czas wystąpienia:		<div>⇒ Stosowanie się do instrukcji stanowiskowych bhp,</div> <div>⇒ Wyznaczenie i oznakowanie strefy oddziaływania w przypadku rozszczelnienia obiektu poddawanego próbie ciśnieniowej,</div> <div>⇒ Nadzorowanie strefy niebezpiecznej przed dostępem osób nieupoważnionych,</div> <div>⇒ Zapewnienie bezpośredniego nadzoru podczas wykonywania prób ciśnieniowych - wyznaczenie kierownika próby,</div> <div>⇒ Sprawdzenie wykonania obiektu zgodnie z dokumentacją,</div> <div>⇒ Wyznaczenie miejsca składowania zbiorników pod ciśnieniem np. z dala od źródeł ciepła,</div> <div>⇒ Zapoznanie pracowników z kartą charakterystyki (dot. mieszanin niebezpiecznych).</div> <div>INDYWIDUALNE:</div> <div>⇒ Stosowanie okularów, gogli i przyłbic ochronnych,</div> <div>⇒ Stosowaniu hełmów ochronnych.</div> <div>TECHNICZNE:</div> <div>⇒ Zabezpieczenie zaworów butli przed uszkodzeniem,</div> <div>⇒ Zabezpieczenie butli przed przewróceniem,</div> <div>⇒ Transportowanie butli wózkiem przeznaczonym do tego celu,</div> <div>⇒ Zabezpieczenie/zamknięcie wszelkich włączów, zaworów, otworów w obiekcie poddawanych próbie.</div>

2.1 Prace i roboty szczególnie niebezpieczne

2.1.1 Wykaz robót i prac szczególnie niebezpiecznych

Na podstawie z §80.2 Rozporządzenia z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. 2003 Nr 169, poz.1650 ze zmianami) w związku z art. 21a ust. 2 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. Prawo Budowlane (Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 718 ze zmianami) ustala się wykaz robót i prac szczególnie niebezpiecznych występujących na budowie:

- prace na wysokości,
- roboty przy wykonywaniu których istnieje ryzyko przysypania ludzi ziemią lub innymi sypkimi materiałami, m.in. roboty ziemne związane z wykopami wąsko i szerokoprzestrzennymi,
- roboty podczas których występuje ryzyko kontaktu z substancjami chemicznymi lub biologicznymi zagrażającymi bezpieczeństwu ludzi,
- prace i roboty prowadzone w bezpośrednim sąsiedztwie linii energetycznych i gazowych,
- prace i roboty prowadzone w bezpośrednim sąsiedztwie ruchu kołowego,
- roboty związane z montażem i demontażem ciężkich elementów prefabrykowanych,
- prace i roboty wymagające obecności pracownika w bezpośrednim sąsiedztwie (strefie pracy) samobieżnych maszyn budowlanych,
- prace i roboty prowadzone w szybach windowych, instalacyjnych i innych miejscach do których dostęp ze względów technologicznych jest ograniczony lub utrudniony,
- prace i roboty transportowe związane z zastosowaniem dźwigów i żurawi stacjonarnych oraz samojezdnych,
- prace i roboty wykonywane z użyciem pojemników/koszy pełniących rolę platform roboczych,
- prace z użyciem materiałów wybuchowych,
- prace nad brzegami cieków wodnych,

W tym punkcie kierownictwo budowy określa katalog prac i robót szczególnie niebezpiecznych które wystąpią w ramach realizacji budowy. Punkt ten jest bardzo ważny z uwagi na konsekwencje jakie pociąga za sobą uznanie danej pracy lub roboty za szczególnie niebezpieczną lub nie.

Uznanie pracy/roboty za szczególnie niebezpieczną wiąże się z wdrożeniem rygorystycznego postępowania w zakresie przygotowania i prowadzenia takich prac, w tym: przygotowania IBWR (Instrukcji Bezpiecznego Wykonania Robót, przygotowania pracowników do realizacji takich zadań, przygotowania i odbioru stanowiska pracy oraz zapewnienia wykwalifikowanego (uprawnionego) nadzoru bezpośredniego.

Nieuznanie prac/robót jako szczególnie niebezpieczne mimo, że spełniają kryteria określone w przepisach, może być poczytane jako zaniechanie i rodzić konsekwencje karne i służbowe wobec osób odpowiedzialnych za niewłaściwe ich przygotowanie i prowadzenie.

Mając na uwadze powyższe kierownictwo budowy powinno umieścić w wykazie wszelkie roboty które spełniają wymagania przepisów oraz uregulowań wewnętrznych (Prawo Budowlane, Ogólne przepisy bhp oraz Wykaz Prac uznanych za szczególnie niebezpieczne u Zamawiającego) i rozszerzyć go o prace niebezpieczne charakterystyczne dla danej inwestycji.

2.1.2 Organizacja robót i prac szczególnie niebezpiecznych

Przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych Podwykonawca ma obowiązek:

- sporządzić Instrukcję Bezpiecznego Wykonywania Robót (IBWR) zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz zgodnie z wzorem Instrukcji Bezpiecznego Wykonywania Robót (IBWR) zgodnie z **Załącznikiem Nr 1**.
- złożyć kopię IBWR Przedstawicielowi Zamawiającego zgodnie z Załącznikiem 2 Wymagania bhp, ppoż. i ochrony środowiska.
- przekazać Kierownikowi Budowy kopię IBWR, obowiązek ten dotyczy również sytuacji dokonania zmian lub aktualizacji dokumentu,
- zapewnić, aby każda osoba wykonująca prace szczególnie niebezpieczne została wyposażona w odpowiednią do wykonywanej pracy odzież roboczą lub ochronną oraz obuwie robocze lub ochronne,

- zapewnić środki ochrony zbiorowej, a jeżeli jest to niemożliwe ze względów technologicznych, zapewnić środki ochrony indywidualnej odpowiednie do rodzaju zagrożeń dla każdego narażonego pracownika podczas całego czasu jego przebywania w strefie oddziaływania zagrożeń; Podwykonawca w każdym przypadku zobowiązany jest kierować się zasadą pierwszeństwa środków ochrony zbiorowej przed indywidualnymi,
- zapewnić skuteczne egzekwowanie stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej przez osoby wykonujące prace w ramach realizacji powierzonych mu prac i robót,
- zapewnić stały nadzór nad pracami szczególnie niebezpiecznymi przez upoważnioną, posiadającą odpowiednie kwalifikacje osobę,
- zapewnić odpowiednie do rodzaju wykonywanej pracy maszyny, urządzenia i środki techniczne, które są w pełni sprawne oraz spełniają wszelkie wymogi formalne przewidziane dla nich w przepisach prawa,
- wyznaczyć, zabezpieczyć i oznakować strefę niebezpieczną oddziaływania zagrożeń powstających podczas prowadzenia prac,
- przeprowadzić instruktaż pracowników obejmujący założenia zawarte w IBWR,
- uzyskać zgodę/pisemne pozwolenie na rozpoczęcie realizacji prac szczególnie niebezpiecznych oraz codziennej kontroli stanowisk pracy i wyposażenia przed dopuszczeniem do wykonywania prac; zgoda wydawana jest przez przedstawiciela Kierownictwa Budowy,

Powyższe wymagania należy rozszerzyć o wymagania szczególne wynikające ze specyfiki budowy, lub takie które kierownictwo budowy uzna za niezbędne celem zapewnienia właściwej organizacji prac szczególnie niebezpiecznych. W zależności od specyfiki i wielkości budowy mogą to być wymagania dotyczące np.:

- *uzyskania zgody/pisemnego pozwolenia na rozpoczęcie realizacji prac szczególnie niebezpiecznych,*
- *dziennego/tygodniowego raportowania przebiegu tych prac,*
- *przeprowadzenia kontroli stanowisk pracy i wyposażenia przed dopuszczeniem do wykonywania prac, itp.*

2.1.3 Zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi

Bezpośredni nadzór nad pracami szczególnie niebezpiecznymi i robotami budowlanymi sprawuje wyznaczony i upoważniony do tego Kierownik Robót lub Mistrz Budowlany. W zależności od umowy między Wykonawcą, a Podwykonawcą może to być pracownik wyznaczony przez Wykonawcę lub Podwykonawcę robót. W każdym przypadku jest to osoba wymieniona z imienia i nazwiska, **wpisana do schematu organizacyjnego budowy Wykonawcy lub Podwykonawcy.**

Osoba wyznaczona do pełnienia bezpośredniego nadzoru zobowiązana jest:

- egzekwować realizację prac zgodnie z wymaganiami określonymi w Planie BIOZ, Instrukcji Bezpiecznego Wykonania Robót (IBWR) oraz innej dokumentacji, np. Specyfikacji Technicznej (ST), Planu Zapewniania Jakości (PZJ), Projektu Organizacji Robót (POR), DTR maszyn, urządzeń i sprzętu stosowanego na stanowisku pracy,
- egzekwować kompletność wyposażenia stanowisk pracy w materiały, sprzęt i urządzenia określone w IBWR jako niezbędne do bezpiecznego wykonania,
- egzekwować od osób wykonujących pracę, stosowanie środków ochrony indywidualnej i zbiorowej,
- niezwłocznie zawiadomić Wykonawcę o wszelkich nieprawidłowościach lub problemach dotyczących bezpieczeństwa realizowanych robót lub prac,
- wstrzymać pracę w sytuacji zaistnienia zagrożenia dla zdrowia i życia osób wykonujących pracę lub innych osób w związku z jej wykonaniem.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami bezpośredni nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy na stanowiskach pracy zorganizowanych w ramach realizacji robót budowlanych prowadzą odpowiednio kierownik robót oraz mistrz budowlany. Dlatego Kierownictwo Budowy podejmując decyzję o wyborze podwykonawcy powinno mieć na uwadze ten obowiązek. Podwykonawca posiadający własny uprawniony nadzór w postaci Kierownika Robót powinien być wpisany do struktur organizacyjnych budowy, wraz z przekazaniem katalogu obowiązków i uprawnień (powinno to być uregulowane w umowie) Jeśli podwykonawca nie posiada takich osób, należy brać pod uwagę konieczność pełnienia obowiązków bezpośredniego nadzoru przez uprawnionych pracowników Zamawiającego. Tym samym należy uwzględnić taką potrzebę planując skład zespołu realizującego kontrakt.

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	---------------

UWAGA!!!

Mając na uwadze powyższe nie należy mylić nadzoru z organizacją pracy

2.1.4 Zasady prowadzenia instruktażu pracowników przed dopuszczeniem do prac lub robót szczególnie niebezpiecznych

Podwykonawca robót zobowiązany jest zapewnić by realizowane przez niego prace wykonane zostały z zachowaniem przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Jednym z warunków bezpiecznej ich realizacji jest odpowiednie przygotowanie osób, które będą je wykonywały. Podstawą do przeprowadzenia instruktażu jest instrukcja bezpiecznego wykonania robót (IBWR).

Podwykonawca zobowiązany jest do przeprowadzenia instruktażu z zachowaniem następujących zasad:

- instruktaż należy przeprowadzić przed rozpoczęciem prac,
- przeprowadzenie instruktażu należy udokumentować poprzez uzyskanie pisemnego potwierdzenia przez każdego z uczestników,
- dokument potwierdzający przeszkolenie pracowników do wykonania prac szczególnie niebezpiecznych powinien być zawsze dostępny podczas realizacji prac i okazany na żądanie osoby uprawnionej z ramienia Wykonawcy,
- złożenia kopii dokumentu potwierdzającego przeszkolenie pracowników do wykonania prac szczególnie niebezpiecznych Kierownikowi Robót odpowiedzialnemu za dane roboty zgodnie ze schematem organizacyjnym Wykonawcy,
- warunkiem dopuszczenia osoby/pracownika do wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych jest udział w instruktażu,
- za dopuszczenie pracownika/osoby do wykonania prac szczególnie niebezpiecznych bez uprzedniego przeszkolenia odpowiedzialny jest Podwykonawca robót, bez względu na podstawę zatrudnienia (pracownika/osoby). Instruktaż przed dopuszczeniem do wykonania prac lub robót szczególnie niebezpiecznych powinien uwzględniać następujące elementy:
- imienny podział pracy,
- kolejność wykonywanych zadań,
- wymagania bezpieczeństwa pracy dla poszczególnych czynności,
- omówienie zasad stosowania środków ochrony indywidualnej,
- omówienie zasad stosowania środków ochrony zbiorowej,
- omówienie zasad prowadzenia bezpośredniego nadzoru nad pracami ze wskazaniem osoby wyznaczonej do prowadzenia tego nadzoru,
- omówienie zasad dotyczących transportu materiałów, urządzeń i sprzętu,
- omówienie zasad postępowania na okoliczność wypadku lub zdarzenia potencjalnie wypadkowego lub innego zagrożenia dla zdrowia i życia,
- omówienie zagrożeń i wymagań bezpieczeństwa związanych z usytuowaniem stanowisk pracy oraz występujących w związku z robotami i pracami realizowanymi w sąsiedztwie przez innych podwykonawców,
- omówienie zasad postępowania i wymagań wynikających z koordynacji prac.

Powyższe punkty są wymaganiami podstawowymi. Katalog ten należy rozszerzyć o specyficzne wymagania wynikające z potrzeb budowy lub zgodnie z doświadczeniem Kierownictwa Budowy.

3 Środki techniczne i organizacyjne zapobiegające niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia lub w ich sąsiedztwie

W tej części należy umieścić wytyczne dotyczące organizacji bezpiecznej realizacji prac i robót, które wystąpią podczas budowy. Część z tych wytycznych ma charakter stały inne są charakterystyczne dla danego rodzaju budowy (kubaturowa, drogowa itp.). Mogą również wystąpić okoliczności właściwe dla danej inwestycji które, należy uwzględnić przy planowaniu i koordynowaniu robót, takie jak napowietrzne linie

energetyczne, urządzenia techniczne, czynne linie kolejowe, zbiorniki wodne itp. W tej części Planu BIOZ Kierownictwo Budowy określa w jakie zasady bezpieczeństwa mają być uwzględnione podczas realizacji poszczególnych robót lub prac. Jest to jedna z informacji która będzie podstawą przygotowania IBWR. Poniżej zaprezentowane wytyczne to niezbędne obowiązkowe minimum, w oparciu o które należy prowadzić prace na budowie.

Uczestnicy procesu budowlanego współdziałają ze sobą w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w procesie przygotowania i realizacji budowy.

Należy zapewnić pierwszeństwo w stosowaniu środków ochrony zbiorowej nad stosowaniem środków ochrony indywidualnej.

Obowiązkowe środki ochrony indywidualnej na terenie budowy są wymienione w pkt. 4.2. Obowiązują one wszystkie osoby przebywające na terenie budowy.

W zależności od stanowiska pracy oraz występujących na nich zagrożeń, oprócz obowiązujących środków ochrony indywidualnej wymagane są dodatkowe środki ochrony indywidualnej dobrane wg występujących zagrożeń.

Bezpośredni nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy sprawują odpowiednio kierownik robót, majster, brygadzysta stosownie do zakresu obowiązków.

Wszystkie roboty muszą być prowadzone w oparciu o opracowaną w formie pisemnej Instrukcję Bezpiecznego Wykonywania Robót zawierającą ocenę ryzyka zawodowego dla zadania, które są przechowywane jako załączniki do planu BIOZ.

Wszyscy pracownicy przebywający na terenie budowy muszą być zapoznani podczas szkolenia informacyjnego z planem BIOZ oraz IBWR właściwą do wykonywanego zadania.

Ewidencja prowadzonych szkoleń informacyjnych BHP powinna być przechowywana wraz z planem BIOZ w formie załączników.

3.1 Wytyczne dotyczące prac na wysokości

Wytyczne organizacyjne:

- strefy zagrożenia upadkiem z wysokości podlegają zabezpieczeniu za pomocą barier stałych systemowych lub siatek bezpieczeństwa, barier wg. projektu indywidualnego, a gdzie występuje brak możliwości ich zastosowania obowiązuje stosowanie sprzętu indywidualnego chroniącego przed upadkiem (miejsca te podlegają oznakowaniu graficznemu informującym o nakazie stosowania szelek bezpieczeństwa).

Wytyczne techniczne:

- Stosowane systemy zabezpieczeń przed upadkiem z wysokości muszą spełniać następujące wymagania:
  - ✓ zasadnicze wymagania Dyrektywy Maszynowej 2006/42/WE (dawna 98/37 i 89/392) i norm bezpieczeństwa, a w szczególności EN 13374 dla zabezpieczeń zbiorowych
  - ✓ minimalne wymaganiami dla sprzętu roboczego zawarte w Dyrektywie Narzędziowej 2009/104/WE (dawna 89/655 + 95/63 + 2001/45) podczas pracy z rusztowań,
  - ✓ wymagania dyrektywy europejskiej 89/686/EEC tzw. „dyrektywę PPE” i wynikającym z niej normom zharmonizowanym dla środków ochrony indywidualnej chroniących przed upadkiem z wysokości.

3.2 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych spadającymi przedmiotami

Wytyczne organizacyjne:

- strefy niebezpieczne zagrożone spadającymi przedmiotami wygradza się za pomocą barier stałych,
- należy utrzymywać porządek na stanowiskach pracy zlokalizowanych na wysokości,
- magazynowanie materiałów należy zapewnić z zachowaniem następujących zasad:
  - ✓ wyznaczyć i wygrodzić strefy magazynowania materiałów,

- ✓ materiały drobnicowe układać w stosy o wysokości $\leq 2,0$ [m], dostosowane do rodzaju i wytrzymałości tych materiałów,
- ✓ materiały workowane układać w stosy w warstwach krzyżowo do wysokości nieprzekraczającej 10 warstw,
- ✓ zachować odległości stosów $\geq 0,75$ [m] - od ogrodzenia lub zabudowań,
- ✓ zachować odległości stosów $\geq 5,00$ [m] - od stałego stanowiska pracy,
- wykopy należy prowadzić wg następujących zasad:
  - ✓ wykopy o głębokości $> 4,0$ [m] należy prowadzić zgodnie z projektem zabezpieczenia jego skarp,
  - ✓ zapewnić bezpieczne nachylenie ścian wykopu dobrane do kategorii gruntu w przypadku wykopów bez rozparcia o głębokości $\leq 4,0$ [m],
  - ✓ zapewnić zabezpieczenie ścian wykopów obudowami systemowymi,
  - ✓ zakazuje się składowanie urobku w odległości $\leq 0,6$ [m] od krawędzi wykopu,
  - ✓ zakazuje się posadowienia koparki w odległości $\leq 1,0$ [m] od krawędzi wykopu,
  - ✓ zapewnić oznakowanie wykopów tablicami ostrzegawczymi i oświetlić w porze nocnej,
- transport pionowy należy prowadzić z zachowaniem następujących reguł:
  - ✓ zapewnić uprawnionych pracowników w zakresie pracy na stanowisku hakowego i sygnalisty,
  - ✓ zapewnić uprawnioną obsługę operatorską do obsługi żurawi,
  - ✓ zapewnić wyznaczenie strefy pracy żurawi stacjonarnych barierami stałymi i oznakowania tablicami ostrzegawczymi,
  - ✓ zapewnić wyznaczenie i wygradzenie strefy pracy żurawi kołowych taśmami ostrzegawczymi tekstylnymi i oznakowania tablicami ostrzegawczymi,
- ✓ opracować i wdrożyć instrukcję pracy dźwigów w warunkach kolizyjnych, instrukcję – „plan podnoszenia” dla transportowanych elementów $> 10,0$ [Mg] zatwierdzanych przez kierownictwo budowy,
- ✓ zapewnić komunikację radiową pomiędzy sygnalistami i obsługą operatorską,
- ✓ zapewnić osoby do stałej obserwacji pracy żurawi w warunkach kolizyjnych – „koordynator żurawi” uprawnionej do zatrzymania pracy poszczególnych żurawi lub wszystkich jednocześnie.
- Zapewnienie oświetlenia podczas pracy w porze nocnej.

Wytyczne techniczne:

- stosowane maszyny i sprzęt pomocniczy muszą spełniać zasadnicze wymagania Dyrektywy Maszynowej 2006/42/WE (dawna 98/37 i 89/392) i norm bezpieczeństwa, a w szczególności PN-EN 13331-1:2004 dla obudów ścian wykopów, dla zawiesi transportowych: linowych EN 13414, łańcuchowych EN 818 pasowych EN 1492,
- stosowane żurawie muszą posiadać aktualną decyzję UDT o dopuszczeniu do użytkowania oraz być utrzymywane w dobrym stanie technicznym,
- należy utrzymywać w dobrym stanie technicznym zawiesia transportowe (przeglądy okresowe),
- wymagane jest stosowanie linek kierunkowych przy transporcie materiałów,
- należy utrzymywać oświetlenie wykopów w porze nocnej.

3.3 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych poruszającymi się maszynami/pojazdami

Wytyczne organizacyjne:

- Wykonawca ustanawia i wdraża następującą organizację ruchu kołowego i pieszego na budowie:
  - ✓ Wykonawca zapewnia główne ciągi pieszego o szerokości min. $0,75$ [m] po których należy się poruszać,
  - ✓ Wykonawca zapewnia główne ciągi komunikacyjne dla ruchu kołowego o szerokości min. $3,0$ [m] dla drogi jednokierunkowej oraz $6,0$ [m] dla drogi dwukierunkowej po których odbywa się tylko transport kołowy,
  - ✓ Wykonawca ustanawia ograniczenie prędkości ..... [km/h] dla pojazdów poruszających się po budowie oraz zasad ruchu drogowego (kodeks ruchu drogowego) dla poruszających się maszyn/pojazdów,
  - ✓ Wykonawca zapewnia i wyznacza bramy wjazdowe/wyjazdowe z budowy,
  - ✓ w razie konieczności należy zapewnić kierowanie ruchem przez osoby posiadające stosowne uprawnienia,

- ✓ każdy Podwykonawca zapewnia i wyznacza uprawnioną obsługę operatorską dla obsługiwanych maszyn/pojazdów poruszających się po budowie,
- ✓ obsługa operatorska maszyn zobowiązana jest do zapewnienia posadowienia maszyn na stabilnym, nośnym podłożu, w odległości min. 1,0 [m] od krawędzi wykopów,
- ✓ każdy Podwykonawca zapewnia i wyznacza strefy niebezpiecznych w miejscach prowadzenia robót sprzętem zmechanizowanym na minimalną odległość 6 [m] od zasięgu pracującego sprzętu.

Wytyczne techniczne:

- ✓ Obsługa operatorska maszyn zobowiązana jest do obsługi maszyn/pojazdów zgodnie z DTR,
- ✓ Wykonawca zapewnienia oświetlenie głównych ciągów komunikacyjnych w porze nocnej.

3.4 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych porażeniem prądem elektrycznym

Wytyczne organizacyjne:

▪ zabrania się sytuowania stanowisk pracy, składowisk wyrobów i materiałów lub maszyn i urządzeń budowlanych bezpośrednio pod czynnymi napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi lub w odległości liczonej w poziomie od skrajnych przewodów mniejszej niż:

- ✓ 3 [m] – dla linii o napięciu znamionowym do 1 [kV],
- ✓ 5 [m] – dla linii o napięciu znamionowym od 1 [kV] do 15 [kV],
- ✓ 10 [m] – dla linii o napięciu znamionowym od 15 [kV] do 30 [kV],
- ✓ 15 [m] – dla linii o napięciu znamionowym od 30 [kV] do 110 [kV],
- ✓ 30 [m] – dla linii o napięciu znamionowym powyżej 110 [kV],

W sytuacji gdy przeprowadzenie robót jest konieczne bez zachowania powyższych odległości należy linię wyłączyć lub prowadzić roboty na podstawie IBWR uzgodnionej z gestorem linii,

▪ przed skrzyżowaniem dróg z napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi, w odległości nie mniejszej niż 15 m, ustawić oznakowane bramki, oświetlone w warunkach ograniczonej widoczności, wyznaczające dopuszczalne gabaryty przejeżdżających pojazdów.

▪ wszystkie przewody tymczasowej instalacji elektroenergetycznej należy zabezpieczyć przed mechanicznym uszkodzeniem i działaniem warunków atmosferycznych,

▪ wykopy wykonywane sprzętem zmechanizowanym w miejscach przewidywanych istniejących sieci elektroenergetycznych należy poprzedzić ręcznymi przekopami kontrolnymi,

▪ odsłonięte przewody zabezpieczyć rurą dwudzielną i oznakować.

Wytyczne techniczne:

▪ sprzęt zmechanizowany pracujący w pobliżu czynnych linii elektroenergetycznych musi być wyposażony w sygnalizatory napięcia.

3.5 Wytyczne dotyczące prac prowadzonych w strefach zagrożonych substancjami i materiałami wybuchowymi

Wytyczne organizacyjne:

▪ Wykonawca wyznacza i zapewnia miejsca do palenia tytoniu z dala od stref zagrożonych wybuchem,

▪ składowanie materiałów łatwopalnych i mogących tworzyć mieszaniny wybuchowe jest dozwolone tylko w wyznaczonych miejscach,

▪ strefy zagrożenia wybuchem są oznakowane znakami bezpieczeństwa,

▪ prowadzenie robót strzałowych może być prowadzone jedynie w koordynacji z innymi robotami po uzyskaniu pisemnego zezwolenia od kierownictwa budowy,

▪ teren prowadzenia robót strzałowych należy ogrodzić i zapewnić dozór w sposób umożliwiający kontrolę stanu osobowego uprawnionych pracowników wchodzących i wychodzących,

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

- w czasie odpalania ładunków, strefy niebezpieczne rażenia odłamków zabezpieczyć przed dostępem osób trzecich w szczególności przez posterunki, patrole lub blokady,
- przed odpaleniem ładunków może nastąpić po sprawdzeniu strefy niebezpiecznej rażenia odłamków oraz podania dźwiękowego i świetlnego sygnału ostrzegawczego,
- pracownicy robót strzałowych przenoszący środki strzałowe, muszą być oznaczeni opaską ostrzegawczą koloru żółtego prawym ramieniem,
- przechowywanie na placu budowy środków strzałowych jest dozwolone tylko w ilości odpowiadającej dziennemu zapotrzebowaniu.

Wytyczne techniczne:

- należy zapewnić stałą łączności radiowej pomiędzy członkami ekipy strzałowej.
- Stosowanie urządzeń w wykonaniu eX.

4 Przygotowanie pracowników i osób wykonujących pracę lub przebywających na placu budowy

Plac budowy jest miejscem zabezpieczonym przed dostępem osób nieupoważnionych. Wszystkie osoby przebywające na placu budowy niezależnie od celu, tj. wykonujące pracę, wizytujące czy kontrolujące, zobowiązane są stosować się do zasad określonych przez Wykonawcę.

4.1 Szkolenie informacyjne

Podstawą uzyskania upoważnienia do wstępu na budowę przed rozpoczęciem pracy jest udział w Szkoleniu Informacyjnym. W trakcie szkolenia uczestnikom przekazane zostaną informacje i wymagania dotyczące zasad bezpiecznego korzystania z placu budowy, postępowania na okoliczność zagrożenia dla zdrowia i życia oraz obowiązków i uprawnień związanych z realizacją prac szczególnie niebezpiecznych. Szczegółowy program szkolenia informacyjnego określono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Szczegółowy program szkolenia informacyjnego

Lp.	Zagadnienia szczegółowe
1.	Przepisy i zasady bezpieczeństwa Grupy Veolia w Polsce: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lokalna dokumentacja bhp ▪ Standardy bezpiecznej pracy HRMS ▪ Podstawowe wymagania dotyczące podwykonawców
2.	Omówienie najważniejszych punktów Planu BIOZ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zagrożenia związane z otoczeniem budowy ▪ Zagrożenia występujące na budowie ▪ Organizacja robót i prac szczególnie niebezpiecznych ▪ Zbiorowe bezpieczeństwo pracy ▪ Stosowanie środków ochrony indywidualnej
3.	Plan zagospodarowania placu budowy: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zasady poruszania się po budowie, przebieg dróg komunikacyjnych i ewakuacyjnych, wejścia wjazdu ▪ Zaplecze higieniczno-sanitarne i biurowe, miejsca parkowania pojazdów ▪ Miejsca składowania i magazynowania materiałów i narzędzi ▪ Miejsca gromadzenia odpadów ▪ Porządek i ład na budowie ▪ Punkty informacyjne na budowie ▪ Wydzielenie i sposób oznakowania stref szczególnego zagrożenia i stref niebezpiecznych pożarowo
4.	Przedstawienie sposobu nadzoru, współpracy i koordynacji prac: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Informacja nt. Koordynatora bhp na budowie (imię, nazwisko, nr telefonu), zakres uprawnień i odpowiedzialności ▪ Informacja nt. osoby, do której należy zgłaszać zamiar rozpoczęcia prac szczególnie niebezpiecznych ▪ Informacja nt. osoby, do której należy kierować uwagi w sprawach bhp, ▪ Zakres uprawnień i odpowiedzialności osób kierujących pracownikami
5.	Przestrzeganie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zakres uprawnień i odpowiedzialności pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych ▪ Poinformowanie o bezwzględnym obowiązku przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz konsekwencjami ich naruszenia

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

	<ul style="list-style-type: none"> Poinformowanie o bezwzględnym zakazie wnoszenia i spożywania na terenie budowy alkoholu i środków odurzających, jak również przystępowania do pracy w stanie nietrzeźwym czy pod wpływem środków odurzających
6.	Wypadki i zdarzenia potencjalnie wypadkowe, awarie środowiskowe <ul style="list-style-type: none"> Obowiązek niezwłocznego informowania kierownictwa budowy o wypadkach i zdarzeniach potencjalnie wypadkowych mających miejsce na terenie budowy lub w związku z jej prowadzeniem Co należy zrobić gdy: <ul style="list-style-type: none"> ✓ uległeś wypadkowi ✓ jesteś świadkiem wypadku ✓ zauważyłeś sytuację grożącą wypadkiem Co należy zrobić w chwili wystąpienia awarii środowiskowej
7.	Pierwsza pomoc <ul style="list-style-type: none"> Obowiązek udzielenie pierwszej pomocy Osoby wyznaczone i przygotowane do udzielania pierwszej pomocy i sposób kontaktowania się z osobami wyznaczonymi Lokalizacja punktów pierwszej pomocy Telefony alarmowe
8.	Pożar <ul style="list-style-type: none"> Postępowanie na wypadek pożaru Rozmieszczenie sprzętu pożarowego Miejsce usytuowaniem głównego wyłącznika prądu oraz głównego zaworu gazu Telefony alarmowe
9.	Ewakuacja <ul style="list-style-type: none"> Obowiązek przystąpienia do ewakuacji Sposoby zachowania się podczas ewakuacji Sygnały ewakuacyjne Drogi ewakuacyjne Miejsce zbiórki na okoliczność alarmu lub ewakuacji
10.	Ochrona środowiska: <ul style="list-style-type: none"> Zasady gospodarowania odpadami Miejsca gromadzenia odpadów Ochrona zasobów przyrody

Szkolenie informacyjne dotyczy każdego pracownika i każdej osoby, która realizuje zadania zawodowe na placu budowy, bez względu na podstawę i rodzaj zatrudnienia.

Potwierdzeniem przeprowadzenia szkolenia informacyjnego jest lista uczestników - Wzór listy uczestników wraz z tematyką szkolenia stanowi **Załącznik Nr 2**.

Kierownictwo Budowy powinno w tym punkcie określić w jaki sposób realizowane będzie szkolenie informacyjne. Szkolenie informacyjne prowadzone jest przez Wykonawcę.

Podwykonawca zobowiązany jest zapewnić udział pracowników i każdej osoby, realizujących zadania zawodowe z odpowiednim wyprzedzeniem. Udział w szkoleniu odbywa się na podstawie dostarczonej wcześniej przez Podwykonawcę, imiennej listy pracowników.

Udział pracownika/osoby w szkoleniu informacyjnym jest jednym z warunków uzyskania zezwolenia do wstępu na placu budowy tj. uzyskanie przepustki/karty identyfikacyjnej.

4.2 Wypożyczenie osobiste - ochronne

Wszystkie osoby (w tym również pełniące samodzielne funkcje techniczne w budownictwie) wykonujące pracę na placu budowy zobowiązane są stosować:

- odzież roboczą zakrywającą ramiona i nogi,
- kamizelkę ostrzegawczą zgodną z PN-EN 471 (II klasa widzialności), z oznakowaniem umożliwiającym identyfikację Podwykonawcy,
- obuwie ochronne z wysoką cholewką zgodne, kategorii S3 zgodne z PN-EN ISO 20345,
- hełm ochronny zgodny z EN 397, (obowiązującą kolorystyka: kadra nadzoru – białe, hakowi / sygnaliści – czerwone),
- okulary ochronne w klasie min. 1F zgodne z EN 166,
- inne wymagania zgodnie z uznaniem Kierownictwa Budowy.*

W zależności od rodzaju zagrożeń występujących na poszczególnych stanowiskach pracy należy stosować przydzielone przez organizatora pracy środki ochrony indywidualnej (ŚOI) określone w IBWR, w ocenie ryzyka zawodowego, tabeli przydziału odzieży i ŚOI.

Wszystkie środki ochrony indywidualnej muszą odpowiadać wymogom dyrektywy europejskiej 89/686/EEC tzw. „dyrektywę PPE” i wynikającym z niej normom zharmonizowanym.

Wszystkie Środki Ochrony Indywidualnej stosowane na budowie muszą:

- posiadać widoczny znak CE oraz klasę ochrony,
- być stosowane w terminie ważności/trwałości przewidzianym przez producenta,
- posiadać dokumenty potwierdzające dokonywane przeglądy przewidziane przez producenta,
- być w dobrym stanie technicznym,
- być w należytej czystości.

Wyłączenia:

- z obowiązku stosowania kamizelek ostrzegawczych zwolnieni są pracownicy posiadający odzież ochronną z elementami odbłaskowymi spełniające wymogi dla odzieży o podwyższonej widoczności wg PN-EN 471.
- z obowiązku noszenia hełmów ochronnych zwolnieni są pracownicy robót bitumicznych przy układaniu mieszanki bitumicznej, wykonujący te prace poza strefami narażenia na spadające przedmioty.

Stosowanie niezbędnych środków ochrony indywidualnej obowiązuje wszystkie osoby przebywające na terenie budowy.

W tym punkcie można również zapisać punkt o obowiązku wyposażenia pracowników podwykonawców w znaki i symbole identyfikujące firmę.

Każda osoba przebywająca na placu budowy zobowiązana jest posiadać (przy sobie) identyfikator wydany przez Wykonawcę, uprawniający do przebywania na placu budowy. Brak identyfikatora skutkuje usunięciem pracownika/osoby z terenu budowy. Wyjątek stanowią goście przebywający na placu budowy w asyście osób upoważnionych przez Wykonawcę.

4.3 Badania lekarskie

Podwykonawca zobowiązany jest zapewnić, aby pracownicy wykonujący pracę w związku z realizacją powierzonych mu zadań posiadały aktualne orzeczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonania powierzonej im pracy wydane przez lekarza wpisanego do rejestru lekarzy przeprowadzających badania profilaktyczne, prowadzonego przez wojewódzki ośrodek medycyny pracy (dopuszcza się tłumaczenie zaświadczeń lekarskich przez tłumacz przysięgłego w przypadku pracowników obcokrajowców z krajów UE).

Obowiązek ten dotyczy wszystkich osób wykonujących pracę w związku z realizacją robót powierzonych Podwykonawcy, przez cały okres ich prowadzenia.

Podwykonawca zobowiązany potwierdzić w Oświadczeniu (wchodzącym w skład Załącznika 2 Wymagania bhp, ppoż. i ochrony środowiska, będącego elementem umów z wykonawcami (podwykonawcami) Grupy Veolia w Polsce) posiadanie orzeczenia lekarskiego wszystkich pracowników wykonujących pracę na terenie budowy przed odbyciem przez pracowników szkolenia informacyjnego oraz okazać je na każde żądanie osób upoważnionych.

W przypadku wykonywania pracy na wysokości, na orzeczeniu lekarskim winna być umieszczona adnotacja o braku przeciwwskazań.

4.4 Dodatkowe kwalifikacje

Wszelkie prace wymagające dodatkowych kwalifikacji mogą być wykonywane tylko i wyłącznie przez osoby posiadające te kwalifikacje.

Osoby, których praca może być wykonywana tylko pod warunkiem posiadania dodatkowych kwalifikacji, zobowiązane są posiadać dokumenty potwierdzające posiadanie tych kwalifikacji w miejscu wykonywania pracy

i okazania ich na każde żądanie osób upoważnionych. Zamiast oryginalnych dokumentów pracownik/osoba wykonująca pracę, może okazać osobie upoważnionej potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopie.

Powyższe kwalifikacje/uprawnienia muszą być wydane przez państwo członkowskie UE.

4.5 Warunki dopuszczenia pracownika do wykonywania pracy na placu budowy

Celem zapewnienia bezpieczeństwa pracy wszystkim osobom wykonującym prace na placu budowy Kierownictwo Budowy upoważnia do przebywania na placu budowy tylko i wyłącznie osoby spełniające poniższe warunki:

- aktualne orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pracy na zajmowanym stanowisku,
- aktualne obowiązkowe szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy nie starsze niż 1 rok w przypadku pracowników i osób zatrudnionych na stanowiskach robotniczych,
- aktualne obowiązkowe szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy nie starsze niż 5 lat w przypadku osób pracodawców i osób kierujących pracownikami,
- potwierdzenie udziału w szkoleniu informacyjnym dotyczącym realizowanej budowy,
- oświadczenie Podwykonawcy zatrudniającego pracowników lub osoby celem realizacji powierzonych robót o przekazaniu informacji o ryzyku zawodowym związanym z wykonywaną pracą i potwierdzeniu zapoznania z IBWR dotyczącą wykonywanego zakresu robót (**Oświadczenie będące załącznikiem do umowy**).

4.6 Osoby wizytujące plac budowy – goście, urzędnicy organów nadzoru nad warunkami pracy itp.

Wyjątek od powyższych reguł dotyczy osób wizytujących plac budowy i gości oraz urzędników organów nadzoru nad warunkami pracy. Osoby te uprawnione są do wejścia na Plac Budowy po uprzednim zawiadomieniu Kierownictwa Budowy. Osoby te mogą przebywać i poruszać się po terenie budowy tylko i wyłącznie w asyście i pod opieką osoby wyznaczonej przez Kierownictwo Budowy.

Warunkiem wejścia na budowę i poruszania się po jej terenie jest:

- wcześniejsze zawiadomienie Kierownictwa Budowy o planowanej wizycie i uzyskanie zgody, (nie dotyczy inspektorów PIP, PINB, WINB, którzy uprawnieni są do kontroli budowy bez uzyskania zgody podmiotu kontrolowanego),
- przydzielenie przez Kierownictwo Budowy osoby asystującej podczas wizytacji budowy,
- wyposażenie gościa w środki ochrony indywidualnej tj. hełm ochronny, kamizelka ostrzegawcza, buty robocze oraz innych środków jeśli są niezbędne (jeśli nie posiada własnych),
- udział w szkoleniu informacyjnym.

Po spełnieniu powyższych wymagań Gość otrzymuje przepustkę tymczasową uprawniającą do wejścia i przebywania na terenie budowy.

Kierownictwo Budowy upoważnia wszystkich Kierowników Robót, Majstrów Budowy z ramienia Wykonawcy, Koordynatora BHP z ramienia Wykonawcy oraz Inspektorów Nadzoru do wprowadzania Gości na teren budowy, zobowiązując ich jednocześnie do asystowania podczas wizyty.

UWAGA!!

Jeżeli na terenie budowy znajduje się zaplecze zamawiającego a jego przedstawiciele przebywają na stałe na kontrakcie, należy ustalić reguły ich wstępu na teren budowy i zasady poruszania się po placu budowy.

5 Sprzęt budowlany (maszyny i urządzenia techniczne stosowane na budowie)

Każdy Podwykonawca realizujący roboty i prace na terenie budowy z wykorzystaniem maszyn i urządzeń technicznych zobowiązany jest przestrzegać następujących zasad:

- zapewnić by maszyny i urządzenia techniczne wprowadzane i eksploatowane na placu budowy spełniały zasadnicze wymagania Dyrektywy Maszynowej 2006/42/WE (dawna 98/37 i 89/392) i norm bezpieczeństwa, posiadały czytelne oznakowanie znakiem CE i deklarację zgodności WE w języku polskim,
- utrzymywać maszyny i urządzenia w sprawności technicznej, dokonywać bieżących przeglądów, konserwacji i remontów zgodnie z wytycznymi producenta (w tym wyposażenia dodatkowego jak zawiesia),
- dokonywać bieżącej kontroli stanu maszyn i urządzeń technicznych oraz niezwłocznego usuwania usterek lub awarii, a jeśli to niemożliwe wycofać maszynę/urządzenie z eksploatacji i usunąć z terenu budowy,

- przeprowadzić ocenę ryzyka oraz przygotowania IBWR dla wszelkich prac i robót realizowanych z zastosowaniem maszyn i urządzeń eksploatowanych na placu budowy, a w przypadku zlokalizowanych na terenie budowy wytwórni mas bitumicznych, wytwórni betonu, zakładów prefabrykacji przygotować Plan Bezpieczeństwa Ruchu i Eksploatacji Zakładu („Plan Ruchu”),
- zapewnić obsługę maszyn i urządzeń technicznych posiadającą niezbędną wiedzę oraz kwalifikacje/uprawnienia wymagane przepisami oraz spełniającą wymagania określone w rozdziale nr 4 niniejszego dokument,
- zapewnić w miejscu eksploatacji maszyny na budowie dostęp do: Dokumentacji Techniczno-Ruchowej, Instrukcji obsługi dla operatora, deklaracji zgodności WE, dokumentów potwierdzających sprawność maszyny, uprawnienia operatorskie osób obsługujących, dokumentów zezwalających na eksploatację wydanych przez Urząd Dozoru Technicznego lub Transportowy Dozór Techniczny (jeśli maszyna urządzenie podlega dozorowi technicznemu),
- zapewnić aby maszyny samobieżne poruszające się po budowie posiadały sprawne światło ostrzegawcze barwy żółtej, dźwiękowy sygnalizator biegu wstecznego lub ruchu.

Wyłączenie:

- Wykonawca dopuszcza stosowanie przez Podwykonawcę maszyn i urządzeń nieposiadających oznakowania CE i deklaracji zgodności WE pod warunkiem przedstawienia przez Podwykonawcę udokumentowanej oceny zgodności z minimalnymi wymaganiami dla sprzętu roboczego zawartymi w Dyrektywie Narzędziowej 2009/104/WE (dawna 89/655 + 95/63 + 2001/45).

Warunkiem dopuszczenia maszyn i urządzeń technicznych do realizacji robót na placu budowy jest złożenie przez Podwykonawcę pisemnego zgłoszenia maszyn i sprzętu – Wzór wykazu maszyn i urządzeń stanowi **Załącznik Nr 3**. i uzyskanie przez Podwykonawcę pozytywnego wyniku auditu dotyczącego dokumentacji oraz przygotowania prac z zastosowaniem maszyn i urządzeń technicznych.

6 Organizacja placu budowy – zbiorowe bezpieczeństwo pracy

6.1 Informacja o wydzieleniu i oznakowaniu miejsca prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia

Sposób zabezpieczenia miejsca prowadzenia robót budowlanych, w tym zabezpieczenie placu budowy przed dostępem osób trzecich uzależniony jest w dużej mierze od rodzaju prowadzonych robót, usytuowania placu budowy itp. Jednak niezależnie od tych okoliczności konieczne jest podjęcie działań celem skutecznego zabezpieczenia miejsc niebezpiecznych, informowania o zagrożeniach, ograniczeniu lub uniemożliwieniu dostępu itp...

Projektując sposób zabezpieczenia placu budowy należy kierować się celem, który chcemy osiągnąć, a nie tylko spełnieniem formalnego obowiązku. Dotyczy to zwłaszcza tych placów budowy które znajdują się w sąsiedztwie miejsc gromadzenia się potencjalnych ciekawskich np. szkoły, ogrody działkowe itp. Ograniczamy wówczas dostęp przez stosowanie trwałych (trudnych do usunięcia barier) oraz stosujemy oznakowanie i informacje. Każdy sposób jest dobry. Pisząc trwałe bariery mamy na myśli rozwiązania systemowe takie jak płoty i wygradzenia ale również inne rozwiązania np. konstrukcje drewniane. W przypadku niesystemowych rozwiązań jest potrzebny projekt indywidualny.

W zależności od potrzeb podczas realizacji jednej inwestycji można zastosować różne sposoby wydzielenia i oznakowania miejsca niebezpiecznego. Jednak w każdym przypadku należy to zaplanować. Nie należy pozostawiać w tym przedmiocie dowolności rozwiązań.

Celem zabezpieczenia Placu Budowy przed przypadkowym wtargnięciem osób trzecich teren budowy zostanie ogrodzony oraz zaprowadzony zostanie stały dozór ochrony.

Podwykonawca robót podczas planowania i realizacji powierzonych prac zobowiązany jest zadbać o bezpieczeństwo pracowników i osób wykonujących pracę oraz innych osób znajdujących się na terenie

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

budowy. W tym celu zobowiązany jest do zidentyfikowania zagrożeń oraz określenia i wydzielenia strefy ich oddziaływania.

Celem wydzielenia i oznakowania strefy niebezpiecznej jest:

- przekazanie wszystkim osobom przebywającym na placu budowy informacji o zagrożeniu oraz przestrzeni, w której istnieje ryzyko ekspozycji,
- zapobieganie przypadkowemu wejściu osób w strefę niebezpieczną.

Wykonawca ustala następujące zasady wyznaczenia i oznakowywania stref niebezpiecznych:

- prace i roboty, których wykonania wymaga wyznaczenia i oznakowania stref niebezpiecznych identyfikowane są w niniejszym dokumencie, IBWR oraz na bieżąco podczas realizacji prac zgodnie z wymaganiami technologicznymi i organizacyjnymi,
- miejsce ustawienia znaków oraz granice strefy niebezpiecznej ustalane jest przez Podwykonawcę w IBWR lub, gdy zachodzi taka konieczność w miejscu wykonywania prac, z zachowaniem przepisów i zasad obowiązujących w przedmiotowym zakresie,

- strefa wyznaczana jest każdorazowo przed rozpoczęciem prac, na skutek których powstanie zagrożenie wymagające wydzielenia i oznakowania strefy,

- za wyznaczenie, wydzielenie i oznakowanie strefy niebezpiecznej odpowiedzialna jest osoba organizująca

i kierująca danymi pracami lub robotami. W przypadku, gdy praca wykonywana jest jednoosobowo przez upoważnionego pracownika lub osobę, za wyznaczenie, wydzielenie i oznakowanie strefy niebezpiecznej odpowiada ten pracownik lub ta osoba,

- do wydzielenia stref niebezpiecznych stosuje się: *Kierownictwo budowy decyduje o sposobie wydzielenia*

i zabezpieczania stref niebezpiecznych. Najczęściej stosowane są wydzielenia w postaci taśmy foliowej (czerwono – białej, lub czarno-żółtej) Jednak w praktyce najczęściej jest to nieskuteczne z uwagi na niską trwałość taśmy. Dlatego proponuje się rozważenie zastosowania taśm tekstylnych, lub innych trwalszych barier. Można zastosować każde rozwiązanie łącznie z wygradzeniami ciesielskimi, pamiętać jednak należy o konieczności zastosowania barw bezpieczeństwa oraz znaków i napisów ostrzegawczych. Przy ocenie tego typu zabezpieczeń podstawowym kryterium jest skuteczność.

- sposób wydzielenia stref niebezpiecznych należy dostosować do warunków prowadzenia robót i rodzaju zagrożeń z nimi związanych - w każdym jednak przypadku wygradzenia stałe mają pierwszeństwo nad rozwiązaniami przenośnymi i o mniejszej trwałości,

- poza wydzieleniem strefy należy w bezpośrednim jej sąsiedztwie umieścić tablicę z napisami oraz znakami informacyjnymi i ostrzegawczymi,

- niezwłocznie po ustaniu zagrożenia powodującego konieczność wyznaczenia strefy niebezpiecznej, należy usunąć oznakowanie. Za usunięcie oznakowania odpowiedzialna jest ta sama osoba, która odpowiada za jego ustawienie.

Oznakowania miejsca prowadzenia robót budowlanych stosownie do rodzaju zagrożenia zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 3. Miejsca oznakowania robót budowlanych stosownie do zagrożenia

Miejsce oznakowania	Sposób oznakowania
Wjazd i wejście na teren budowy	
Okolice wykopów	
Miejsca narażone na spadające przedmioty	
Zasięg pracy żurawi	
Strefy niebezpieczne	
Strefy pracy maszyn	
Miejsce składowania substancji niebezpiecznych	<p>(oznakowanie zgodnie z właściwościami substancji)</p>
Strefy pracy w zblizeniu napowietrznej linii elektroenergetycznej	

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	---------------

Promieniowanie jonizujące - strefa kontrolowana	
--	--

○

6.2 Wskazanie miejsca przechowywania dokumentacji budowy oraz dokumentów niezbędnych do prawidłowej eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych

Dokumentacja budowy oraz dokumenty niezbędne do prawidłowej eksploatacji maszyn i urządzeń zapewnianych przez Wykonawcę (atesty, certyfikaty, pomiary, przeglądy etc.) – znajdować się będą w biurze Kierownictwa Budowy zlokalizowanym w....., przy ul. .... na terenie budowy. Najważniejsze dokumenty to:

Tabela 4. Wykaz miejsc przechowywania dokumentacji budowy

Lp.	Nazwa Dokumentu	Lokalizacja	
1	Dziennik Budowy	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
2	Pozwolenie na budowę	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
3	Projekt budowlany, Projekt Wykonawczy, Projekty Warsztatowe	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
4	Plan zagospodarowania placu budowy	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
5	Plan Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia (Plan BIOZ)	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
6	Instrukcje Bezpiecznego Wykonania Robót	Wykonawca: Koordynator BHP	Podwykonawca: na budowie
7	Raporty i protokoły z kontroli bhp	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
8	Projekty indywidualne rusztowań, Protokoły odbioru i przeglądów rusztowań budowlanych	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
9	Protokoły badań i pomiarów instalacji i urządzeń elektrycznych	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
10	DTR maszyn i urządzeń zapewnianych przez Wykonawcę	Wykonawca: Kierownik Budowy	-----
11	DTR maszyn i urządzeń zapewnianych przez Podwykonawcę	-----	Podwykonawca: na budowie
12	Dokumentacja bhp pracowników Wykonawcy	Wykonawca: Koordynator BHP	-----
13	Dokumentacja bhp (w tym uprawnienia) pracowników Podwykonawcy	-----	Podwykonawca: na budowie
14	Protokoły z przeprowadzonych szkoleń informacyjnych	Wykonawca: Koordynator BHP	Podwykonawca: na budowie
15	Karty Charakterystyki Substancji Niebezpiecznych	Wykonawca: Koordynator BHP	Podwykonawca: na budowie
16	Inne		

W zależności od potrzeb Kierownictwo Budowy może wskazać lokalizację konkretnych dokumentów

6.3 Instalacje i urządzenia elektryczne

6.3.1 Zasady korzystania z tymczasowej instalacji elektrycznej

Wykonawca zapewnia dostęp do korzystania z tymczasowej instalacji elektrycznej na budowie. W miejscach gdzie jest to technicznie niemożliwe, przewiduje się korzystanie z agregatów prądotwórczych. Tymczasowa instalacja elektryczna została zaprojektowana i wykonana przez osoby posiadające stosowną wiedzę, doświadczenie i kwalifikacje w tym względzie, celem zapewnienia dostatecznej ilości energii elektrycznej niezbędnej do wykonywania robót budowlanych. Projekt ten podlega aktualizacji w miarę postępu robót. Do rozprowadzenia energii zastosowane zostaną rozdzielnice budowlane w obudowie izolacyjnej zapewniającej ograniczenie dostępu osób nieupoważnionych (nieposiadających kwalifikacji w zakresie eksploatacji i dozoru sieci elektroenergetycznych).

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

Wykonawca ustanawia następujące zasady korzystania z tymczasowej instalacji elektrycznej:

- obsługa, konserwacja, kontrola i pomiary (czynności wpływające na zmiany parametrów pracy urządzeń i instalacji, zabezpieczenie i utrzymanie należytego stanu technicznego urządzeń i instalacji, dokonywanie oceny stanu technicznego i parametrów eksploatacyjnych urządzeń instalacji i sieci), może być wykonywana przez osoby, które spełniają wymagania kwalifikacyjne w zakresie eksploatacji i dozoru sieci elektroenergetycznych,
- osoby nie posiadające kwalifikacji nie mogą ingerować w instalacje elektryczne (z wyjątkiem podłączenia/odłączenia wtyczki odbiornika) pod rygorem kary finansowej,
- do rozdzielni budowlanych można podłączać odbiorniki prądu w I klasie ochronności – urządzenie posiadające pełną izolację podstawową z uziemieniem, stosowane w warunkach budowlanych oraz w II klasie ochronności – urządzenia posiadające izolację podwójną i/lub wzmocnioną, bez opcji uziemienia oznaczone symbolem
- zabrania się używania przewodów o stopniu ochrony mniejszym niż IP 44, przewodów uszkodzonych, łączonych i izolowanych taśmami na łączeniach,
- przewody elektroenergetyczne należy prowadzić i zabezpieczać w sposób gwarantujący ich zabezpieczenie przed uszkodzeniami mechanicznymi i kontaktem z wodą,
- prace przy urządzeniach i instalacjach elektrycznych należy wykonywać po wyłączeniu ich spod napięcia, zabezpieczeniu przed przypadkowym podaniem napięcia na obwody robocze oraz sprawdzeniu obecności napięcia na elementach instalacji, na których ma być wykonywana praca. Wyłączenia urządzeń i instalacji spod napięcia należy dokonać w sposób zapewniający przerwę izolacyjną w obwodach zasilania.

6.3.2 Kontrole urządzeń i instalacji elektrycznych

Urządzenia i instalacje elektryczne na budowie podlegają stałej kontroli. Czasokresy i zakres kontroli przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 5. Zakres i częstotliwość kontroli instalacji elektrycznych

Lp.	Zakres kontroli	Częstotliwość kontroli
1	Pomiar: <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezystancji izolacji instalacji elektrycznej, ▪ ciągłości przewodów ochronnych, tym głównych i dodatkowych (miejscowych) połączeń wyrównawczych ▪ rezystancji uziemienia, impedancji pętli zwarcia ▪ sprawdzenia działania urządzeń ochronnych różnicowoprądowych	Przed oddaniem instalacji do użytku
2	Stan stacjonarnych urządzeń elektrycznych pod względem bezpieczeństwa	1 x miesiąc
3	Działanie urządzeń różnicowo-prądowych	každorazowo przed rozpoczęciem pracy
4	Stan i rezystancja izolacji urządzeń elektrycznych	1 x 6 miesięcy
		každorazowo po naprawie, ingerencji
		po przerwie w pracy dłuższej niż 1 miesiąc
		každorazowo po przemieszczeniu
UWAGA!! <i>Badania odbiorcze i okresowe urządzeń elektrycznych na placu budowy są dokumentowane, a oryginały zapisów pomiarów i badań przechowuje Kierownik Budowy. Do zapisów z pomiarów i badań należy dołączyć aktualne świadectwo wzorcowania urządzenia pomiarowego oraz uwierzytelnione kopie dokumentów potwierdzających kwalifikacje osób przeprowadzających badanie.</i>		
UWAGA!! <i>Osoba wykonująca pomiary ochronne w ramach kontroli stanu technicznego instalacji i podpisująca protokoły z tych pomiarów powinna posiadać świadectwa kwalifikacyjne D i E z uprawnieniami do wykonywania pomiarów ochronnych. Gdy pomiary wykonuje osoba ze świadectwem kwalifikacyjnym E, protokół musi być sprawdzony i podpisany przez osobę ze świadectwem kwalifikacyjnym D. Osoby te powinny legitymować się świadectwami kwalifikacyjnymi nie starszymi niż 5 lat.</i>		

6.4 Transport i poruszanie się po placu budowy

6.4.1 Organizacja ruchu pieszego i kołowego na placu budowy

Wykonawca sporządzając plan zagospodarowania terenu budowy wyznaczył drogi ruchu kołowego i pieszego oraz przejścia i dojścia do stanowisk pracy. Celem zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim osobom znajdującym się na placu budowy Kierownictwo Budowy ustala następujące zasady poruszania się po terenie budowy:

- poruszanie się po placu budowy dozwolone jest tylko i wyłącznie wyznaczonymi drogami i przejściami; zabrania się poruszania się poza wyznaczonymi drogami komunikacyjnymi,

- co do zasady dąży się do rozdzielenia ruchu pieszego i kołowego; jednak w sytuacji gdy jest to niemożliwe na ciągach pieszo-jezdnym obowiązuje pierwszeństwo dla ruchu kołowego. Nie zwalnia to kierowców i operatorów maszyn z wzmożonej czujności i ostrożności,
- osoby poruszające się po terenie budowy zobowiązane są do zachowania szczególnej ostrożności podczas przemieszczania się drogami wspólnymi, w tym: upewnienia się że wejście i przemieszczanie się drogą jest bezpieczne oraz zachowania bezpiecznej odległości od maszyn i urządzeń będących w ruchu,
- każda osoba prowadząca rozmowę przez telefon komórkowy zobowiązana jest zatrzymać się w bezpiecznym miejscu, aż do zakończenia rozmowy; obowiązuje bezwzględny zakaz poruszania się po terenie budowy przy jednoczesnym prowadzeniu rozmowy telefonicznej,
- wszystkie pojazdy oraz maszyny i urządzenia samobieżne powinny być wyposażone w dźwiękową sygnalizację biegu wstecznego lub ruchu w przypadku maszyn gąsienicowych; w przypadku awarii takiej sygnalizacji, wszelkie manewry mogą odbywać się w asyście osoby przekazującej ręczne sygnały porozumiewawcze,
- wyznacza się dopuszczalną prędkość poruszania się pojazdów, maszyn i urządzeń po placu budowy ..... km/h *(zalecana dopuszczalna prędkość na budowie 10 [km/h])*

W punkcie 6.5.1 Kierownictwo Budowy powinno określić wszelkie wymagania i zasady dzięki którym poruszanie się po drogach placu budowy będzie bezpieczne dla wszystkich osób znajdujących się na budowie; oznakowanie dróg, skrzyżowań, w tym miejsc gdzie odbywa się wspólny ruch kołowy i pieszy należy odpowiednio oznakować. Należy również rozważyć ustawienie przeszkód przed wtargnięciem pieszych na drogę kołową. Organizacja ruchu powinna być uregulowana części rysunkowej Planu BIOZ.

6.4.2 Zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia transportu przy pomocy maszyn i urządzeń specjalistycznych (żuraw budowlany, dźwigi kołowe itp.)

Transport materiałów, urządzeń i sprzętu niezbędnego do realizacji robót budowlanych odbywa się w pierwszym rzędzie za pomocą specjalistycznych urządzeń do transportu. Celem zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim osobom wykonującym pracę na terenie budowy Wykonawca ustala następujące zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia transportu:

- za organizację i prowadzenie transportu pionowego odpowiedzialne są osoby posiadające odpowiednie uprawnienia, kwalifikacje i przeszkolenie, w tym: operator urządzenia (dźwigowy) oraz hakowy/sygnalista,
- celem zapewnienia właściwej komunikacji między operatorem UTB, a hakowym/sygnalistą, wyposaża się ich w urządzenia do komunikacji tzw. krótkofalówki; Stosowanie sygnalizacji/komunikacji ręcznej dopuszczalne jest jedynie podczas prac przy użyciu żurawii samojezdnym bądź HDS w sytuacji dobrej widoczności i braku obowiązku sporządzania planu podnoszenia oraz w sytuacjach awaryjnych,
- aby zapewnić operatorowi UTB oraz innym pracownikom możliwość łatwej identyfikacji wizualnej hakowego/sygnalisty ustala się, następujący system identyfikacji wizualnej:

- ✓ hełm ochronny koloru czerwonego,
- ✓ kamizelka ostrzegawcza koloru (innego niż reszta uczestników procesu budowlanego)..... z napisem „HAKOWY” lub “SYGNALISTA”,

- szczegółowe zasady prowadzenia transportu bliskiego, w tym dotyczące kolizji urządzeń transportowych między sobą, kolizji z maszynami o zmiennym wysięgu oraz z elementami zagospodarowania placu budowy i terenu wokół niego należy szczegółowo ustalić w instrukcji kolizyjnej,
- do transportu mogą być wykorzystywane urządzenia i osprzęt sprawny technicznie, spełniający wymagania norm technicznych oraz odpowiedni dla transportowanego elementu czy materiału,
- w przypadku, gdy ciężar materiału transportowanego przekracza 10 [t] oraz w przypadku operacji transportu z użyciem więcej niż jednego żurawia wprowadza się obowiązek sporządzenia Planu podnoszenia i jego akceptacji przez odpowiedniego Kierownika Robót, Koordynatora BHP lub Kierownika Budowy z ramienia Wykonawcy.

6.4.3 Zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia transportu ręcznego

Podwykonawca planując realizację prac, w tym przygotowując IBWR, zobowiązany jest przestrzegać zasady ograniczenia do niezbędnego minimum transportu ręcznego na rzecz transportu zmechanizowanego. Oznacza to, że wszelki transport gdy tylko jest to możliwe, powinien być realizowany przy pomocy urządzeń i sprzętu specjalistycznego. Jednak z uwagi na fakt, że całkowite wyeliminowanie transportu ręcznego jest niemożliwe Wykonawca, ustala następujące zasady planowania i realizacji prac związanych z transportem ręcznym:

- planując transport ręczny należy bezwzględnie przestrzegać norm w zakresie dopuszczalnego ciężaru przenoszonych i podnoszonych elementów,
- w sytuacji, gdy konieczne jest prowadzenie transportu zespołowego, należy zaplanować ten transport i zorganizować go zgodnie z zasadami i przepisami obowiązującymi w przedmiotowym zakresie,
- przed dopuszczeniem do wykonania pracy należy przeszkolić pracowników w zakresie zasad bezpiecznego podnoszenia i przenoszenia ciężarów,
- przed dopuszczeniem do wykonywania pracy należy wyposażać pracowników w niezbędne środki pomocnicze, narzędzia oraz środki ochrony indywidualnej.

6.5 Zaplecze higieniczno-sanitarne

6.5.1 Szatnie, jadalnie, ustępy, pomieszczenia do ogrzewania się pracowników w okresie zimy oraz pomieszczenia do suszenia odzieży

Wykonawca organizuje wystandaryzowane zaplecze w postaci pomieszczeń biurowych, magazynowych i higieniczno-sanitarnych, tj. szatnie, jadalnie, umywalnie, ustępy i pomieszczenia do ogrzewania się pracowników w okresie zimy lub umożliwi Podwykonawcom ustawienie, spełniających standardy Wykonawcy, tymczasowych szatni, jadalni i pomieszczeń do ogrzewania się pracowników – jeśli zajdzie taka potrzeba.

Rodzaj i wyposażenie i rozmieszczenie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych powinien być dostosowany do warunków pracy oraz liczby osób pracujących na budowie.

Dodatkowo Wykonawca zapewnia w wyznaczonych miejscach na terenie budowy toalety przenośne typu toi-toi. Toalety będą przestawiane w zależności od frontu robót i lokalizacji stanowisk pracy.

Zgodnie z założeniami podczas planowania zaplecza budowy oraz umowami z podwykonawcami przy jednoczesnym uwzględnieniu wymagań przepisów w przedmiotowym zakresie należy zaplanować zaplecze higieniczno - sanitarne. Nie należy zapominać, w tym miejscu o ustępach które należy zapewnić w sąsiedztwie stanowisk pracy. Przy ustalaniu ilości i położenia pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych należy brać pod uwagę ilość pracowników oraz położenie stanowisk pracy.

6.5.2 Miejsca do palenia tytoniu

Na terenie budowy obowiązuje zakaz palenia tytoniu, z wyłączeniem miejsc do tego wyznaczonych. Wykonawca wydzieli i oznakuje miejsca, w których dozwolone jest palenie tytoniu.

6.6 Porządek i ład w miejscu pracy

Celem zapewnienia bezpieczeństwa pracy wszystkim pracownikom i osobom wykonującym pracę na placu budowy Wykonawca ustala następujące zasady dotyczące utrzymania ładu i porządku w miejscu wykonywania pracy:

- Podwykonawca odpowiedzialny jest za utrzymanie ładu i porządku na stanowiskach pracy zorganizowanych w związku z realizacją powierzonych robót,
- każdorazowo po zakończeniu robót, materiały, sprzęt, urządzenia i odpady znajdujące się na stanowisku pracy i w jego otoczeniu należy uprzątnąć i zabezpieczyć w miejscach do tego przeznaczonych,
- w sytuacji gdy do wykonania pracy konieczny jest demontaż osłon lub zabezpieczeń, pracę uważa się za zakończoną w chwili ponownego zamontowania niezbędnych zabezpieczeń,

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

- za utrzymanie ładu i porządku na stanowiskach pracy oraz w ich otoczeniu odpowiedzialna jest osoba kierująca pracownikami wyznaczona i upoważniona przez Podwykonawcę do kierowania i nadzorowania prac,
- każdy kto zauważy pozostawienie stanowiska pracy i jego otoczenia w nieładzie i nieporządku zobowiązany jest zawiadomić o tym Wykonawcę.

Kierownictwo Budowy, może w tym punkcie określić dodatkowe obowiązki lub wskazać inne przyjęte rozwiązania których celem jest utrzymanie ładu i porządku na placu budowy.

7 Planowanie działań na okoliczność wypadku, awarii lub zdarzenia potencjalnie wypadkowego

7.1 System Pierwszej Pomocy

Wykonawca organizuje i zapewnia działanie systemu pierwszej pomocy, celem zapewnienia pomocy wszystkim osobom które doznały urazów na skutek wypadków mających miejsce na placu budowy.

System pierwszej pomocy oparty jest na współdziałaniu Wykonawcy oraz poszczególnych Podwykonawców robót.

Każdy Podwykonawca realizujący roboty i prace na terenie budowy zobowiązany jest angażować się w organizację i udzielanie pierwszej pomocy. Wszystkie osoby wykonujące pracę na terenie budowy zobowiązane są do uczestnictwa w udzielaniu pierwszej pomocy, zgodnie z posiadaną wiedzą i umiejętnościami.

W związku z powyższym każdy Podwykonawca zobowiązany jest:

- zapewnić podczas realizacji robót i prac stałą obecność osób wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz materiały i wyposażenie niezbędne do udzielania tej pomocy,
- zapoznać pracowników wykonujących pracę przy realizacji powierzonych mu robót ze sposobem zachowania na okoliczność wypadku przy pracy lub innego zagrożenia dla zdrowia i życia,
- poinformować pracowników o osobach wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy podczas realizacji robót,
- zapewnić pracownikom wykonującym pracę przy realizacji powierzonych mu robót, stały dostęp do informacji o osobach wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy oraz prowadzenia akcji ratowniczej z ramienia Wykonawcy. Wykaz osób wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy oraz prowadzenia akcji ratowniczej tj. „Łańcuch Reakcji” jest udostępniony Podwykonawcy przez Wykonawcę wraz z Planem BIOZ,
- zapewnić pracownikom wykonującym pracę przy realizacji powierzonych mu robót, stały dostęp do informacji w zakresie planu najdogodniejszego dojazdu służb ratowniczych na plac budowy.
- utrzymania w drożności dróg ewakuacyjnych oraz organizacji stanowisk pracy umożliwiającej dostęp do tych stanowisk

W ramach systemu pierwszej pomocy Wykonawca zapewnia:

- punkty udzielania pierwszej pomocy wyposażone w materiały pierwszej pomocy oznakowane zgodnie z polską normą znakiem informacyjnym - biały krzyż na zielonym tle:

Rysunek 2. Wzór oznakowania punktu pierwszej pomocy

Punkty pierwszej pomocy usytuowane są:

- ✓ w biurze budowy w ..... przy ul. .... w pokoju .....
- ✓ zapleczu magazynowym przy obiekcie nr .....
- osoby przeszkolone do udzielania pierwszej pomocy.

- drogi ewakuacyjne oraz organizację placu budowy w sposób umożliwiający przeprowadzenie akcji ratunkowej; celem ułatwienia dojazdu wezwanych służb ratowniczych, do wiadomości pracowników podaje się opis optymalnego dojazdu do placu budowy.

7.2 Postępowanie na okoliczność wypadku przy pracy i zdarzenia potencjalnie wypadkowego

W związku z działaniami zmierzającymi do kształtowania bezpiecznego środowiska pracy Wykonawca dokonuje rejestracji oraz analizy przyczyn i okoliczności wszelkich zdarzeń wypadkowych oraz potencjalnie wypadkowych mających miejsce na placu budowy. W związku z tym ustala się następujące zasady postępowania na okoliczność zaistnienia wypadku przy pracy oraz zdarzenia potencjalnie wypadkowego:

- każdy kto zauważy na placu budowy wypadek lub zdarzenie potencjalnie wypadkowe zobowiązany jest niezwłocznie zawiadomić o tym Wykonawcę. Do dyspozycji osób wykonujących prace na placu budowy Wykonawca udostępnia wykaz osób przeszkolonych i upoważnionych do udzielania pierwszej pomocy „Łańcuch Reakcji” wraz z numerami telefonów.
- Kierownictwo Budowy jest zobowiązane:
  - ✓ zapewnić udzielenie pierwszej pomocy osobom poszkodowanym,
  - ✓ zabezpieczyć miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie do miejsca wypadku osób postronnych,
  - ✓ uniemożliwić dokonywanie zmiany położenia maszyn i urządzeń technicznych, jak również zmiany położenia innych przedmiotów, które spowodowały wypadek/zdarzenie potencjalnie wypadkowe lub pozwalają odtworzyć jego okoliczności,
  - ✓ powiadomić Służbę BHP Zamawiającego. o zaistniałym wypadku,
  - ✓ sporządzić dokumentację fotograficzną miejsca zdarzenia;
- w sytuacji, gdy wypadek przy pracy dotyczy pracownika Zamawiającego, Kierownictwo Budowy i Służba BHP Zamawiającego podejmują dalsze działania w celu:
  - ✓ ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku,
  - ✓ niezwłocznego zawiadomienia Inspektora Pracy i Prokuratora o śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym wypadku przy pracy,
  - ✓ sporządzenia właściwej dokumentacji wypadku przewidzianej prawem lub procedurami,
  - ✓ wdrożenia odpowiednich środków zapobiegających podobnym wypadkom.
- w sytuacji, gdy wypadkowi uległ pracownik lub inna osoba wykonująca pracę na rzecz Podwykonawcy, Podwykonawca jest zobowiązany do niezwłocznego podjęcia działań celem ustalenia przyczyn i okoliczności wypadku przy pracy lub zdarzenia potencjalnie wypadkowego.

Niezależnie od prowadzonego postępowania przez Podwykonawcę, Wykonawca zastrzega sobie prawo do prowadzenia własnych czynności wyjaśniających zaistniałe zdarzenie: wysłuchania świadków, poszkodowanego, osoby nadzoru Podwykonawcy. Podwykonawca deklaruje pełną współpracę w czynnościach prowadzonych przez Wykonawcę.

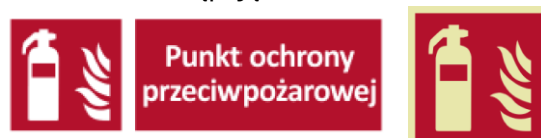
7.3 Bezpieczeństwo pożarowe

Celem zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego na placu budowy Wykonawca ustala następujące zasady dotyczące prowadzenia prac pożarowo niebezpiecznych oraz bezpieczeństwa pożarowego na placu budowy:

- wszelkie prace i roboty, w których zastosowanie ma otwarty ogień, ciecze, gazów i pyłów, przy których mogą powstawać mieszaniny wybuchowe oraz wytwarzane są iskry kwalifikowane są do prac szczególnie niebezpiecznych. W związku z tym ich przygotowanie, prowadzenie oraz nadzorowanie realizowane jest zgodnie z wymaganiami określonymi dla takich prac i na podstawie IBWR,
- Wykonawca zastrzega sobie prawo do wprowadzenia procedury wydawania pisemnej zgody na realizację prac pożarowo niebezpiecznych w sytuacji kiedy uzna, że na obecnym etapie budowy prowadzono prace stwarzające szczególnie wysokie ryzyko powstania pożaru,

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

- w przypadku stosowania materiałów łatwopalnych oraz substancji łatwopalnych, obowiązują zasady ich przechowywania, transportowania i stosowania zgodnie z zasadami ochrony przeciwpożarowej,
- powstałe odpady łatwopalne należy usuwać na bieżąco z zachowaniem szczególnej ostrożności,
- Wykonawca organizuje i wyposaża wystandaryzowane punkty ochrony przeciwpożarowej oraz miejsca z podręcznym sprzętem gaśniczym oznakowane następująco:

Rysunek 3. Wzór oznakowania punktu ppoż.

- Punkty ochrony przeciwpożarowej znajdują się w .....
- Wykonawca organizuje drogi pożarowe i ewakuacyjne. Drogi te są oznakowane znakami i tablicami informacyjnymi,
- obowiązuje zakaz blokowania i zastawiania dróg ewakuacyjnych i pożarowych; o fakcie zastawienia lub blokowania drogi ewakuacyjnej lub pożarowej należy niezwłocznie powiadomić Wykonawcę; jest to obowiązek każdej z osób przebywających lub wykonujących pracę na terenie budowy,
- każdy Podwykonawca jest zobowiązany do posiadania własnego, sprawnego podręcznego sprzętu gaśniczego w ilościach wystarczających do ugaszenia pożaru w zarzewiu w zależności od skali zagrożenia,
- każdy pojazd/maszyna lub urządzenie samobieżne Podwykonawcy znajdujące się na terenie budowy musi obowiązkowo posiadać na wyposażeniu co najmniej 1 sprawną gaśnicę o pojemności min. 6 [kg] środka gaśniczego,
- każda osoba, która zauważy na terenie budowy pożar lub zagrożenie pożarem zobowiązana jest niezwłocznie zawiadomić Wykonawcę zgodnie z „Łańcuchem Reakcji” oraz współpracowników i w miarę możliwości podjąć działania ratowniczo-gaśnicze.

7.4 Postępowanie na okoliczność awarii lub katastrofy stanowiących zagrożenia dla wielu osób

Mimo dołożenia wszelkich starań by plac budowy był miejscem bezpiecznym dla wszystkich uczestników procesu budowlanego oraz osób trzecich, nie można wykluczyć powstania niebezpieczeństwa o dużej skali, zagrażającego wielu osobom. Na okoliczność takiej sytuacji Wykonawca ustala następujące zasady postępowania:

- Wykonawca w ramach planu zagospodarowania placu budowy wyznacza drogi ewakuacyjne oraz miejsce zbiórki na wypadek konieczności ewakuacji osób przebywających na terenie budowy,
- miejsce zbiórki na wypadek ewakuacji oznakowano następująco:

Rysunek 4. Wzór oznakowania miejsca zbiórki do ewakuacji

- Wykonawca udostępnia pracownikom wykaz osób przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy i upoważnionych do prowadzenia ewakuacji wraz z telefonami kontaktowymi – Łańcuch Reakcji,
- każdy Podwykonawca zobowiązany jest wyznaczyć osobę odpowiedzialną za organizację i przeprowadzenie ewakuacji w stosunku do swoich pracowników; osoba ta jest zobowiązana do ścisłej współpracy z Kierownictwem Budowy w przedmiotowym zakresie,
- wszystkie osoby przebywające na placu budowy zobowiązane są dostosować się do poleceń wydawanych przez osoby wyznaczone i upoważnione do prowadzenia ewakuacji, wymienione w „Łańcuchu Reakcji” i stosowania się do przyjętych instrukcji postępowania w tym względzie.

8 Ochrona środowiska naturalnego

8.1 Gospodarka odpadami

Wykonawca mając na względzie negatywny wpływ na środowisko oraz zdrowie ludzi wynikający z wytwarzania odpadów dokłada wszelkich starań do zapobiegania i ograniczania tym skutkom. Mając powyższe na względzie Kierownictwo Budowy wprowadza następującą hierarchię sposobów postępowania z odpadami:

- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- ponowne użycie na terenie budowy i poza nią,
- recykling i odzysku na terenie budowy i poza nią,
- unieszkodliwianie poza terenem budowy.

Niezależnie od regulacji umownych pomiędzy Wykonawcą, a Podwykonawcą w zakresie opłat za usuwanie odpadów i podstawienie pojemników do ich gromadzenia, Wykonawca wprowadza następujące zasady gospodarowania odpadami budowlanymi:

- Wykonawca ustala Plan Gospodarowania Odpadami dla budowy, w którym określa rodzaje odpadów przewidziane do wytworzenia w trakcie realizacji całego procesu budowlanego,
- przed przystąpieniem do realizacji robót Podwykonawca jest zobowiązany w IBWR określić rodzaj i ilość odpadów niebezpiecznych przewidzianych do wytworzenia oraz sposób gospodarowania odpadami zgodny z Planem Gospodarki Odpadami budowy stosowanie do zakresu swoich robót,
- wszystkie odpady należy gromadzić selektywnie w sposób zgodny z ustanowionym sposobem w Planie BIOZ,
- odpady powstałe w wyniku prowadzonych robót przez Podwykonawcę na bieżąco usuwa on z terenu budowy,
- zakazuje się mieszania odpadów niebezpiecznych z innymi niż niebezpieczne,
- Wykonawca zapewnia punkty do gromadzenia następujących odpadów niebezpiecznych zaklasyfikowanych pod kodem 15 01 10* oraz 15 01 11* oraz zapewnia ich regularne opróżnianie,
- Wykonawca zapewnia pojemniki do gromadzenia odpadów komunalnych oraz regularne ich opróżnianie,
- Podwykonawca zobowiązany jest posiadać na terenie budowy dokumenty potwierdzające zagospodarowanie odpadu (Karty Przekazania Odpadu KPO w systemie BDO) zgodnie z obowiązującymi w tym względzie przepisami oraz okazać je na każde żądanie osób upoważnionych. Zamiast oryginalnych dokumentów Podwykonawca może przedłożyć osobie upoważnionej potwierdzone za zgodność kopie.

*Plan Gospodarowania Odpadami ma na celu wprowadzenie jednolitych zasad gospodarowania odpadami wytwarzanymi na budowie i można go modyfikować poprzez usuwanie lub dodawanie rodzajów odpadów w zależności od specyfiki inwestycji. Nie można natomiast zmieniać sposobu gromadzenia i sposobów gospodarowania odpadami, gdyż powyższe jest zgodne z wymaganiami prawnymi. Celem ustalenia ostatecznego kształtu Planu Gospodarki Odpadami dla budowy, specjalista ds. ochrony środowiska odbywa spotkanie z kierownictwem budowy, na którym ustala z budową rodzaje odpadów przewidywanych do wytworzenia i ewentualne sposoby ich zagospodarowania dopuszczone przepisami prawnymi. Z uwagi na fakt uregulowania kwestii środowiskowych w Planie BIOZ, podlega on również akceptacji **specjalisty ds. ochrony środowiska Zamawiającego**.*

UWAGA!!!

Nie można ograniczać gospodarowania odpadami na budowie do wytwarzania jedynie odpadów komunalnych oraz zmieszanych odpadów z budowy i remontów.

8.2 Ochrona przyrody

Mając na względzie wrażliwość elementów przyrodniczych narażonych na negatywne oddziaływanie w wyniku prowadzenia robót budowlanych, Wykonawca dokłada wszelkich starań celem zachowania, zrównoważonego użytkowania oraz odnawiania zasobów i składników przyrody takich jak gleba, woda, roślinność, zwierzęta i krajobraz. Planując działania na rzecz ochrony przyrody Wykonawca ma na uwadze krajowe wymagania prawne związane z ochroną przyrody oraz przepisy prawa miejscowego, w tym zapisy decyzji środowiskowej dla realizowanego przedsięwzięcia.

W związku z powyższym Wykonawca wprowadza następujące zasady postępowania w stosunku do elementów przyrody ożywionej i nieożywionej zawarte w Planie Zadań Środowiskowych dla budowy i obliguje wszystkich Podwykonawców do realizacji swoich robót zgodnie z jego postanowieniami w zakresie działań minimalizujących wpływ na środowisko.

Zasady postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiskowych

O każdej zaistniałej sytuacji wystąpienia zagrożenia środowiskowego tj.:

- Awarie w czasie eksploatacji maszyn, urządzeń, sprzętu i instalacji zagrażające środowisku
- Działanie żywiołów natury,
- Katastrofy budowlane / ekologiczne
- Innych mających negatywny skutek dla środowiska naturalnego

Należy niezwłocznie powiadomić kierownika budowy lub osobę nadzoru, która podejmuje decyzję odnośnie podjęcia działań korekcyjnych lub zapobiegawczych,

Celem ustalenia ostatecznego kształtu Planu Zadań Środowiskowych dla budowy, specjalista ds. ochrony środowiska odbywa spotkanie z kierownictwem budowy, na którym ustala z budową rodzaje przewidywanych i możliwych do zrealizowania działań na rzecz ochrony środowiska. Z uwagi na fakt uregulowania kwestii środowiskowych w palnie BIOZ, podlega on również akceptacji specjalisty ds. ochrony środowiska Zamawiającego.

8.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego

Wykonawca mając na względzie ochronę dziedzictwa kulturowego zobowiązuje wszystkie osoby pracujące na budowie, które w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, odkryły przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem do:

- wstrzymania wszelkich roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot,
- zabezpieczenia, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia,
- niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie Kierownictwa Budowy, które powiadamia Nadzór Archeologiczny budowy (jeżeli został ustanowiony) oraz właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

O kontynuacji robót decyduje Kierownictwo Budowy po otrzymaniu zgody właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, lub ustaniu terminów ustawowych.

9 Koordynacja w zakresie BHP

9.1 Koordynator BHP i OŚ na budowie – uprawnienia i obowiązki

Kierownik Budowy powołuje Koordynatora ds. BHP i OŚ i powierza mu koordynowanie wykonania zadań zapobiegających zagrożeniom dla bezpieczeństwa i zdrowia oraz koordynację działań związanych z ochroną środowiska naturalnego, podczas realizacji procesu budowlanego.

Na Koordynatora BHP i OŚ powołuje się ..... w ..... na stanowisku .....

Koordynator wykonuje obowiązki w imieniu Kierownika Budowy, w ramach realizacji zadań zobowiązany jest do:

- udziału w opracowaniu i aktualizacji Planu BIOZ,
- udziału w organizacji placu budowy w zakresie zapewnienia zbiorowego bezpieczeństwa pracy i ochrony środowiska,
- zapoznania się z IBWR przygotowanymi na okoliczność planowanych i prowadzonych robót,
- koordynowania realizacji robót i prac w zakresie BHP i OŚ, które mają być prowadzone jednocześnie, w bezpośrednim sąsiedztwie lub w tym samym czasie, przyczyniając się przez to do powstania zagrożeń dla uczestników procesu budowlanego oraz środowiska naturalnego,

- bieżącego informowania Kierownika Budowy o braku realizacji obowiązków określonych w Planie BIOZ lub innych nieprawidłowościach w przedmiotowym zakresie,
- udział w naradach i spotkaniach dotyczących zbiorowego bezpieczeństwa pracy i bezpieczeństwa środowiska na budowie, zgodnie z zasadami określonymi w Planie BIOZ,
- dokumentowania działań podejmowanych w związku z koordynacją BHP i OŚ,
- współpracy z kadrą budowy w zakresie wprowadzenia Podwykonawcy i jego pracowników na plac budowy pod warunkiem spełnienia wymagań określonych w Umowie oraz Planie BIOZ,
- przeprowadzania kontroli w realizacji obowiązków dotyczących zapewnienia zbiorowego bezpieczeństwa pracy i ochrony środowiska oraz obowiązków określonych w Planie BIOZ i Umowie, wydawania zaleceń dotyczących usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Koordynator ds. BHP i OŚ uprawniony jest do:

- wnioskowania do Kierownika Budowy w sprawie uzupełnienia lub zmiany zapisów w Planie BIOZ,
- odmowy wprowadzenia Podwykonawcy i jego pracowników na plac budowy w sytuacji niespełnienia wymagań określonych w Umowie oraz Planie BIOZ,
- odmowy dopuszczenia do wykonywania prac i robót przez Podwykonawcę w sytuacji niedopełnienia obowiązków określonych w Planie BIOZ oraz Umowie,
- wstrzymania robót budowlanych lub prac, w przypadku stwierdzenia możliwości powstania zagrożenia dla zdrowia, życia i środowiska oraz bezzwłoczne zawiadomienie o tym Kierownika Budowy,
- kierowania zaleceń usunięcia stwierdzonych zagrożeń dla zdrowia, życia i środowiska w stosunku do Podwykonawców oraz kadry Wykonawcy, sprawującej nad nimi bezpośredni nadzór,
- wnioskowania o nałożenie kar umownych wobec osób i podmiotów naruszających przepisy BHP i OŚ lub ustalenia zawarte w Planie BIOZ,
- dokonywania kontroli trzeźwości osób przebywających na terenie budowy,
- kontroli dokumentacji Podwykonawcy w zakresie bhp i ochrony środowiska (np. badania lekarskie, szkolenia bhp, karty przekazania odpadów).

W przypadku konieczności rozstrzygnięcia kwestii spornych powstałych między Koordynatorem ds. BHP i OŚ, a Podwykonawcą lub inną osobą wykonującą pracę w ramach realizacji budowy, ostateczna decyzja należy do Kierownika Budowy.

9.2 Spotkanie wprowadzające

Koordynator ds. BHP i OŚ oraz kierownik odpowiedzialny za dany zakres prac organizują spotkanie wprowadzające dla Podwykonawcy, który zawarł Umowę z Wykonawcą na wykonanie robót w ramach realizacji budowy. Spotkanie odbywa się przed rozpoczęciem realizacji przedmiotu umowy w biurze budowy. Udział w spotkaniu wprowadzającym jest jednym z warunków dopuszczenia do realizacji robót.

Obowiązkowymi uczestnikami spotkania wprowadzającego są:

- umocowany umownie przedstawiciel Podwykonawcy pełniący obowiązki pracodawcy i organizatora pracy wobec osób zatrudnionych do wykonania przedmiotu umowy zawartej z Wykonawcą,
- osoba odpowiedzialna za współpracę z Podwykonawcą z ramienia Wykonawcy,
- Koordynator ds. BHP i OŚ,

Osoba odpowiedzialna za współpracę z Podwykonawcą z ramienia Wykonawcy jest zobowiązana powiadomić Koordynatora ds. BHP i OŚ z odpowiednim wyprzedzeniem o zamiarze wprowadzenia Podwykonawcy na plac budowy.

Celem spotkania wprowadzającego jest:

- przekazanie Podwykonawcy wymagań Wykonawcy w zakresie BHP i ochrony środowiska, w tym: Planu BIOZ oraz informacji niezbędnych do właściwej organizacji prac oraz funkcjonowania na placu budowy,
- przekazanie zasad współpracy oraz koordynowania prac w zakresie BHP i ochrony środowiska,
- uzyskanie od Podwykonawcy oświadczenia w zakresie spełnienia wymagań określonych w przepisach bhp i ochrony środowiska oraz Planie BIOZ,

- uzyskanie od Podwykonawcy wykazu osób odpowiedzialnych za organizację i bezpieczeństwo pracy z ramienia Podwykonawcy.

Na okoliczność przeprowadzenia spotkania wprowadzającego sporządzany jest protokół, który podpisują wszyscy uczestnicy spotkania:

a. Protokół jest przechowywany w dokumentacji Podwykonawcy prowadzonej przez Kierownictwo Budowy. Wzór protokołu ze spotkania wprowadzającego wraz z wykazem osób odpowiedzialnych za organizację i bezpieczeństwo pracy z ramienia Wykonawcy stanowi **Załącznik Nr 4**. Wzór oświadczenia Wykonawcy (Podwykonawcy) w zakresie BHP stanowi **Załącznik A do umowy**.

UWAGA!!

Wykaz osób odpowiedzialnych za organizację i bezpieczeństwo pracy z ramienia Podwykonawcy, musi być zgodny z przedstawionym przez Podwykonawcę schematem organizacyjnym w Umowie z Wykonawcą.

9.3 Spotkanie koordynacyjne

Spotkanie koordynacyjne jest to cykliczne spotkanie Podwykonawców z Wykonawcą, celem zapewnienia bezpiecznego wykonania robót dla wszystkich osób wykonujących pracę na budowie. Wykonawca ustala następujące zasady i porządek spotkań koordynacyjnych:

- spotkania koordynacyjne odbywają się w każdy ..... o godzinie ..... w biurze budowy,
- organizatorem spotkania jest Kierownik Budowy, a w przypadku jego nieobecności Kierownik Kontraktu,
- udział w spotkaniu koordynacyjnym Koordynatora ds. BHP i OŚ jest wymagany i konieczny,
- bezwzględnie obowiązkowa jest również obecność na spotkaniu osoby odpowiedzialnej z ramienia Wykonawcy za front robót realizowany przez Podwykonawcę,
- spotkanie koordynacyjne kończy się sporządzeniem i podpisaniem protokołu z ustaleń koordynacyjnych,
- protokół podpisują wszyscy uczestnicy spotkania koordynacyjnego,
- protokół przechowywany jest w dokumentacji budowy.

Wzór protokołu ze spotkania z Wykonawcą stanowi **Załącznik Nr 5**.

9.4 Kontrola w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy

9.4.1 Kontrola BHP na stanowiskach pracy

Wszystkie stanowiska pracy zorganizowane w ramach realizacji budowy podlegają kontroli pod względem bezpieczeństwa i higieny pracy. Kontrola ta powinna być realizowana przez każdego z Podwykonawców w stosunku do stanowisk pracy zorganizowanych w ramach realizacji powierzonych robót oraz przez Wykonawcę.

Każdy Podwykonawca realizujący roboty i prace na terenie budowy zobowiązany jest do:

- zapewnienia kontroli stanowisk pracy pod względem bezpieczeństwa i higieny pracy,
- każdorazowego dokumentowania ustaleń z kontroli, w tym: opisu stwierdzonych nieprawidłowości oraz sposobu i terminu ich usunięcia ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za realizację tych działań,
- raportowania w ustalony sposób sytuacji stwierdzenia zagrożeń, nieprawidłowości czy uchybień w dziedzinie bhp występujących na terenie budowy i w związku z realizacją procesu budowlanego,
- realizacji zaleceń usunięcia nieprawidłowości i uchybień zauważonych przez Kierownictwo Budowy, Kadre Budowy lub Koordynatora ds. BHP i OŚ,
- realizacji zaleceń, usunięcia nieprawidłowości i uchybień określonych przez Służbę BHP Wykonawcy,
- przekazania Koordynatorowi BHP i OŚ informacji o usunięciu zidentyfikowanych podczas kontroli BHP nieprawidłowości i uchybień.

Wykonawca w ramach realizacji swoich obowiązków uprawniony jest do:

- przeprowadzenia kontroli w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska na stanowiskach zorganizowanych przez Podwykonawcę,
- wystosowania do Podwykonawcy zaleceń usunięcia uchybień i nieprawidłowości,

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

- wstrzymania prac i robót prowadzonych przez Podwykonawcę, w sytuacji stwierdzenia zagrożenia dla zdrowia i życia oraz zagrożeń dla środowiska naturalnego,
- żądania zwiększenia częstotliwości kontroli BHP lub stałej obecności pracownika Służby BHP, w sytuacji braku wywiązywania się przez Podwykonawcę z obowiązku bezpiecznej organizacji prac i stanowisk pracy,
- egzekwowania usunięcia nieprawidłowości i uchybień w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy i ochrony środowiska z zastosowaniem kar umownych włącznie.

9.4.2 Kontrola stanu technicznego urządzeń, osprzętu i wyposażenia

Celem zapewnienia bezpieczeństwa na stanowiskach pracy, w tym bezpieczeństwa eksploatacji elektronarzędzi i osprzętu elektrycznego, takiego jak przedłużacze oraz osprzętu i wyposażenia stosowanego do transportu Wykonawca zobowiązuje Podwykonawców do przeprowadzania okresowej, miesięcznej kontroli ich stanu technicznego. Wykonawca ustala następujące zasady przeprowadzenia okresowej kontroli:

- kontroli sprawności technicznej podlega wszelki sprzęt i wyposażenie zasilane elektrycznie,
- kontroli sprawności technicznej podlegają wszystkie drabiny poza drabinami systemowymi będącymi na wyposażeniu szalunków i rusztowań,
- kontroli sprzętu i wyposażenia zasilanego elektrycznie wykonywanej przez uprawnionego elektromontera działającego na zlecenie właściciela sprzętu,
- kontroli drabin wykonywanej przez pracownika Podwykonawcy pełniącego bezpośredni nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wymienionego z imienia i nazwiska w IBWR,
- w przypadku braku możliwości zorganizowania odpowiedniego przeglądu we własnym zakresie przez Podwykonawcę, Wykonawca na wniosek Podwykonawcy może zorganizować przegląd należącego do niego sprzętu obciążając Podwykonawcę jego kosztami,
- po przeprowadzeniu kontroli i jej pozytywnym wyniku należy oznakować sprzęt, urządzenie, drabinę np.: odpowiednim kodem kolorystycznym zgodnie z poniższą tabelą,
- sprzęt nieoznakowany, będzie uznany za niesprawny technicznie i wycofany z eksploatacji,
- dokumenty potwierdzające przeprowadzenie kontroli należy przechowywać na budowie i okazać Wykonawcy na każde jego żądanie.

Tabela 6. Przykładowy wzór oznakowania skontrolowanego sprzętu

Miesiąc	Kolor	Miesiąc	Kolor
STYCZEŃ	<i>Podpis +data</i>	LIPIEC	<i>Podpis +data</i>
LUTY	<i>Podpis +data</i>	SIERPIEŃ	<i>Podpis +data</i>
MARZEC	<i>Podpis +data</i>	WRZESIEŃ	<i>Podpis +data</i>
KWIECIEŃ	<i>Podpis +data</i>	PAŹDZIERNIK	<i>Podpis +data</i>
MAJ	<i>Podpis +data</i>	LISTOPAD	<i>Podpis +data</i>
CZERWIEC	<i>Podpis +data</i>	GRUDZIEŃ	<i>Podpis +data</i>

9.4.3 Alkohol, środki odurzające, substancje psychotropowe i inne

Wykonawca bezwzględnie zakazuje:

- wstępu na teren zaplecza oraz teren budowy osobom pozostającym pod wpływem alkoholu lub/i środków odurzających,
- spożywania alkoholu, stosowania środków odurzających oraz przebywania i wykonywania pracy na terenie budowy i zaplecza pod wpływem alkoholu lub/i środków odurzających, substancji psychotropowych i innych.

	Plan BIOZ:	Nr kontraktu:
---	---------------------	----------------------

Za kontrolę i egzekwowanie powyższego zakazu w stosunku do swoich pracowników bezpośrednio odpowiedzialny jest Podwykonawca. Każda osoba, która powzięła informację o przebywaniu na terenie budowy osoby pod wpływem alkoholu lub środków odurzających zobowiązana jest niezwłocznie powiadomić Kierownictwo Budowy.

10 Wykaz załączników – dokumenty związane z Planem BIOZ

Załącznik 1 – Instrukcja Bezpiecznego Wykonywania Robót (IBWR) - wzór

Załącznik 2 – Lista uczestników szkolenia informacyjnego - wzór

Załącznik 3 – Wykaz maszyn i urządzeń dopuszczonych do eksploatacji - wzór

Załącznik 4 – Protokół ze spotkania wprowadzającego Wykonawcę - wzór

Załącznik 5 – Protokół ze spotkania z Wykonawcą – wzór

Załącznik 6 - Lista osób zapoznanych z Planem BIOZ